

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL
MAJANDUSTEADUSKOND

Majandusarvestus ja ettevõtluse juhtimine
Majandusarvestus

Elisabeth Arnus

TURBA OMAHINDA MÕJUTAVAD FAKTORID KOLME
TURBATOOTJA NÄITEL

Lõputöö

Juhendaja: Ester Vahtre, *EMBA*

Tallinn 2017

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TURBATÖÖSTUSE TUTVUSTUS JA OMAHINNA ARVUTAMISE METOODIKA	5
1.1. Ettevõtete tutvustus	6
1.2. Toodangu omahinna analüüs AS-s Ahtol	8
1.3. Toodangu omahinna analüüs AS-s Nurme Turvas	10
1.4. Toodangu omahinna analüüs AS-s Elva E.P.T.	12
1.5. Tootmismaa suuruse ja kütuse mõju omahinnale	15
2. FINANTSANALÜÜS	19
2.1. Horisontaalanalüüs	19
2.2. Vertikaalanalüüs	25
2.3. Likviidsussuhtarvud	29
2.4. Toimimis- ja kapitali struktuuri suhtarvud	32
2.5. Rentaablussuhtarvud	37
KOKKUVÕTE	41
KASUTATUD ALLIKAD	44
LISAD	46
Lisa 1. AS-i Ahtol aruanded	46
Lisa 2. AS-i Nurme Turvas aruanded	52
Lisa 3. AS-i Elva E.P.T. aruanded	58
SUMMARY	64

SISSEJUHATUS

Eestis on turbaalasad ligi 20 000 hektarit, millest tootmine käib ligi 11 000 hektaril. Kõige rohkem turbatootmisalasad on Pärnu maakonnas. Viimastel aastatel on kaevandatud keskmiselt 850 tuhat tonni turvast aastas ning iga kaevandatud tonni pealt laekub riigile 10-12 eurot. Eesti turbatööstused pakuvad tööd umbes 650-le inimesele. [16]

Turbatööstuses töötades on näha, kui palju on erinevaid tegureid, mis mõjutavad turba omahinda. Uurimisprobleemiks on, et ei ole teada, millisel määral erinevad tegurid turba omahinda ning ettevõtete finantstulemusi mõjutavad. Peamised tegurid on tööjõukulud, kütuse hind, kaevandustasud ja tootmismaa suurus. Tööjõukulude, kütuse hinna ja kaevandustasude mõju analüüsitud ettevõtete omahinnale on varasemalt uuritud. Senini on uurimata ühe olulisima teguri – ilmastiku – mõju. Sobiva ilmastiku korral on võimalik tootmismaa turba kogumiseks ette valmistada ning turba kogumisega alustada.

Lõputöö eesmärk on leida peamised turba omahinda mõjutavad faktorid ning nende mõju turbatootjate finantstulemustele. Eesmärk on valitud, kuna pikemaajaliste eelarvete koostamisel ja toetuste taotlemistel on vaja teha prognoose ligi kümneks aastaks, mistõttu on vaja teada turba omahinda mõjutavaid faktoreid. Eesmärgi saavutamiseks on analüüsitud omahinda mõjutavaid tegureid ja ettevõtete finantstulemusi läbi horisontaal- ja vertikaalanalüüsi ning suhtarvuanalüüsi.

Eesmärgi saavutamiseks on seatud järgnevad uurimisülesanded:

- ilmastiku andmete kogumine;
- aastate lõikes ilmastiku ja turba omahinna vaheliste seoste analüüsimine;
- tootmismaa suuruse ja kütuse hinna mõju leidmine;
- finantstulemuste horisontaal-, vertikaal- ja suhtarvuanalüüs.

Lõputöö jaguneb kaheks peatükiks:

1. Esimene peatükk tutvustab turbatööstuse ajalugu, turba tootmise eripärasid ning annab lühiülevaate kolmest lõputöö raames analüüsitavast ettevõttest ning turba omahinna

arvutamise metoodikast. On analüüsitud ilmastiku mõju turba omahinnale ettevõtete lõikes ja seejärel välja selgitatud tootmismaa ning ka kütuse hinna muutumise mõju omahinnale.

2. Teises peatükis on ettevõtete horisontaal- ja vertikaalanalüüs ning suhtarvuanalüüs, kus on võrreldud ettevõtete likviidsussuhtarve, toimimis- ja kapitali struktuuri ning rentaablussuhtarve.

Lõputöö kirjutamisel on tuginetud ettevõtete aastaaruannetele ning ettevõtete sisestele omahinna arvutamise metoodikatele ning tehtud mõningased väikesed korrigeerimised ühtsele metoodikale üleviimiseks andmete võrreldavuse huvides.

1. TURBATÖÖSTUSE TUTVUSTUS JA OMAHINNA ARVUTAMISE METOODIKA

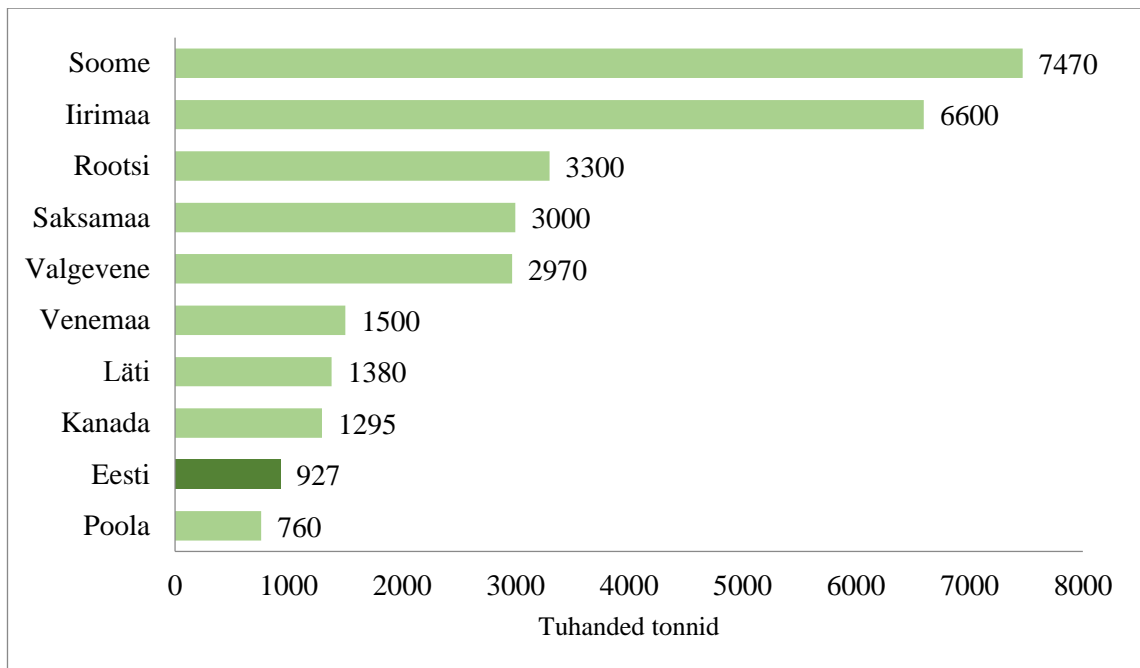
Turvas on maavara, mis koosneb osaliselt lagunenenud taimejäänustest ja huumusest. Turvas tekib soomuldade veerohkes ning hapnikuvaeses pindmises kihis. Turba suure veesisalduse tõttu on vaja turvast kaevandamisel kuivatada tuule ja päikese käes. Turvas on üks unikaalsemaid looduslikke materjale, mida tänapäeval veel tehnoloogiliselt jäljendada pole suudetud. Turvast kasutatakse enamasti aianduses, kuna turbamuld on puhas ja kiulise struktuuriga ning tagab substraadi vajaliku mullaõhu ja niiskusrežiimi. Lisaks aiandusele kasutatakse turvast ka meditsiinis, kosmeetikas, kütmisel ning ka õhufiltrite jaoks aktiivsöe valmistamisel. [5]

Turba tootmine hakkas arenema 11.-12. sajandil Madalmaades, sealt edasi jõudis tootmine Šotimaale 13. sajandil ning Inglismaale, Saksamaale, Rootsi, Iirimaale ja teistesse riikidesse jõudis turba tootmine 16.-17. sajandil. Lääne-Euroopa maades soodustas metsade põleng ning sellest tulenev kütteinete puudus turba kasutuselevõttu. [23, lk 13]

Esimesed kirjalikud andmed turba kasutamisest Eestis on pärit 17. sajandist, kuid laiem levik toimus 18. sajandi lõpupoole, kui mõisad hakkasid turvast küttena kasutama ning turba ja sõnniku seguga mulla viljakust tõsteti. [23, lk 14]

Turba kogumine algas käsitsi ehk turvast kaevati kätega, kuid 19. sajandi keskpaigast kasutati labidat ning kuivatati turvast õhu käes. Labidaturvast iseloomustas suhteliselt madal mahukaal, kerge taasniiskumisvõime vihma puhul ja rabadus, mis raskendas turba transportimist kaugematesse kohtadesse. Turba puhul peeti olulisteks näitajateks turba vee- ja tuhasisaldust – mida väiksemad need olid, seda suurem oli turba kütteväärtus. [23, lk 14]

Turbaalad moodustavad ligi 3% kogu maapinnast, kõige suuremad turbaalad asuvad Venemaal (1 176 280 km²) ja Kanadas (1 133 926 km²), ülejäänud riikides on turbaalad juba tunduvalt vähem, näiteks Soomes on võrreldes eespool nimetatud riikidega ainult 79 429 km² turbaalad, kuid ometi koguti 2013. aastal turvast kõige rohkem just Soomest (vt Joonis 1). [12]

Joonis 1. Kogutud turvas 2013.aastal, tuhandetes tonnides

Allikas: [11], autori koostatud

Turba kogumisega saab alustada aprilli keskel või mai alguses, kui õhuniiskus väheneb. Õhuniiskuse vähenemisega kuivab turvas kiiremini. Kevadel on esimesed protsessid silumis- ja planeerimistööd. Veelombid silutakse ära, et vesi ühe kohta ei koguneks. Kuivamisprotsessis tekib turbale koorik, mis takistab kuivamist. Selle kooriku eemaldamiseks libistatakse raba raudlatiga üle või kobestatakse freesiga, siis lastakse veel kuivada. Visuaalse vaatluse teel vaadatakse, et kui on saavutatud õige värvusega turba kiht, siis tuleb pöörajaga tööle asuda (üldiselt 2-3 cm, mis on lahti kobestatud) ehk lahtine osa keeratakse teistpidi. Seejärel jääb turvas uuesti seisma ja pööramisprotsessi korratakse keskmiselt 2-3 korda, olenevalt sellest kui kuiv suvi on. Kui vajalik kuivus on saavutatud, siis hakatakse koguma pneumaatiliste kogujatega. Turvas transportitakse tee äärde, kallutatakse sinna maha ja lükatakse aunadeks, mis jäävad oma transportiaega ootama. Aun on kolmnurkse lõikega, et vesi voolaks turba pealt maha.

1.1. Ettevõtete tutvustus

Aktsiaselts Ahtol asub Lagedil, Rae turbarabas. Ettevõtte on asutatud 1992. aasta detsembris. Põhitegevusalaks on freesturba kaevandamine ning kõrvaltegevusalaks on turbatootmismasinate valmistamine ja täiustamine, millega alustati 2006. aastal. Ahtolis on põhitöötajaid 16 ning turba kogumise hooajaks palgatakse abitöölisi ning malevlasi. AS Ahtoli kontserni kuuluvad: Ahtoli

Transpordi OÜ (osalus 100%), Elva E.P.T AS (osalus 64,03%) ja Ahtol Sauga OÜ (osalus 100%). Ahtolil on 3 raba kogupinnaga 425 hektarit. Tootmiseks on hetkel kasutusel 199 hektarit. Igal aastal ehitatakse välja uusi rabasid, kuid samas jääb ka igal aastal mingi osa rabadest tootmiseks kõlbmatuks, kuna mida rohkem kihte turvast on pealt ära võetud, seda madalamaks läheb turba kvaliteet. AS Ahtolil on suureks plussiks asukoht Muuga sadama lähedal. Enamus toodetud turbast viiakse Eestist välja just Muuga sadamast. Peamised partnerid asuvad Prantsusmaal, Saksamaal ja Hollandis.

Aktsiaselts Nurme Turvas asub Pärnus, Nurme külas. Ettevõtte on asutatud 1997. aasta novembris, aga tootmisega nende rabas alustati juba 1958. aastal. Nurme Turba põhitegevusalaks on turba kaevandamine ja turustamine. Turvas müüakse nii lahtiselt kui pakituna. Töötajaid oli 2016. aastal keskmiselt 32. Nurme Turbal on kaevandamiseks renditud 754 hektarit turbatootmismaad – sellest 369-l hektaril käib tootmine ning 385-l hektaril uue tootmispinna väljaehitus. Aktsiaseltsil Nurme Turvas valmis 2016. aastal uus väikepakkide liin. Lahtise turba müügi osakaal jääb aasta-aastalt väiksemaks. Pakitud turvast veetakse peamiselt autotranspordiga. Peamised partnerid on Hollandis, Saksamaal ja Hispaanias, aga ka näiteks Iisraelis ja Türgis.

Aktsiaselts Elva E.P.T. asub Tartu maakonnas, Elvas. Ettevõtte on asutatud 1991. aastal, kuid ettevõtte eelkäija tegeles samas kohas tootmisega juba 1962. aastast, kui kasutusele võeti 30 hektarit maad. Töötajaid on ettevõttes 26. Ettevõtte põhitegevuseks on turba tootmine, pakkimine ja eksport ning alates 2002. aastast tegeletakse lisategevusena ka metallitöödega ehk toodetakse turba tootmiseks vajaminevaid masinaid. Elva E.P.T.-l on rabasid renditud 630 hektari jagu, millest tootmismaad on 369 hektarit. Nagu Nurme Turvas, müüb ka Elva E.P.T. pakitud turvast. Kuna Elva asub sadamast väga kaugel, siis põhiline toodang müüaksegi pakituna. Peamised partnerid on Itaalias, Austrias, Hispaanias ja Lätis.

Lõputöös analüüsitakse lahtise turba tootmise omahinda, kuna üks lõputöös käsitletavatest ettevõtetest pakitud turvast ei müü. Turba pakkimisel lisanduvad turba omahinnale materjali- ja pakendamise kulud – tööjõukulud, kütus, amortisatsioon, hoonete ülalpidamiskulud.

Varud võetakse arvele nende soetusmaksumuses, mis koosneb kõigist kuludest, mis on vajalikud nende viimiseks olemasolevasse asukohta ja seisundisse, seal hulgas ostu- ja tootmiskulutusi. [20, §8] Varude tootmiskulutused sisaldavad otseseid toodetega seotud kulutusi ning proportsionaalset osa tootmise üldkuludest. Püsivaid tootmise üldkulusid jagatakse soetusmaksumusele lähtudes normaalsest tootmismahust. [20, §10] Seega ka turba kogumisel on arvestatud normaalne

tootmiskaht, mille järgi püsikulusid ühe kuupmeetri turba peale jagada. Lõputöös käsitletavates ettevõtetes on normaalseks tootmiskahuks arvestatud eelmiste aastate parim tulemus. Tootmiskahu suurenemisel on oma roll ka tootmiskah laiendamisel.

Varude kulusse kandmisel kasutatakse kaalutud keskmise soetusmaksumuse meetodit. Selle rakendamisel loetakse iga üksiku objekti soetusmaksumuseks perioodi algjäägi ja perioodi jooksul soetatud objektide soetusmaksumuste kaalutud keskmist. Kaalutud keskmist võib ümber arvutada iga uue partii saabumisel või iga kindla perioodi tagant. [20, §18]

Turba omahinnale avaldab olulist mõju ilmastik. Seetõttu on Riigi Ilmateenistuse andmetest koostatud alljärgnevad tabelid, mis toovad välja kolme asukoha lõikes päikesepaiste kestuse ja sademete hulga. Asukohtadena on valitud igale ettevõttele kõige lähemal asuv vaatluspunkt. Andmed on võetud aprillist kuni septembrini, kuna siis on turba kogumise hooaeg.

1.2. Toodangu omahinna analüüs AS-s Ahtol

AS Ahtol asub Tallinna külje all, Lagedil, millele lähim vaatluspunkt asub Tallinnas. Järgnevas tabelis (vt Tabel 1) on näha Tallinna päikesepaisteliste tundide arv kuude ja aastate lõikes. Kõige vähem päikest oli 2012. aastal ja kõige rohkem päikest 2014. aastal.

Tabel 1. Päikesepaiste kestus Tallinnas 2012.-2016. aastal

Päikesepaiste kestus (h)							
Tallinn	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	189,0	325,5	273,0	268,2	240,4	110,2	1406,3
2013	218,7	275,3	291,4	298,8	253,0	175,8	1513,0
2014	292,5	244,9	204,5	369,6	252,8	200,1	1564,4
2015	189,6	288,4	281,3	265,4	356,2	147,9	1528,8
2016	203,1	407,8	294,9	273,6	185,2	187,1	1551,7

Allikas: [14]; autori koostatud

Järgmine tabel (vt Tabel 2) toob välja Tallinna sademete hulga millimeetrites, samuti kuude ja aastate lõikes. Kõige rohkem sademeid oli 2012. aastal ning kõige vähem sademeid 2013. aastal, kui sademeid oli lausa poole vähem kui 2012. aastal.

Tabel 2. Sademete hulk Tallinnas 2012.-2016. aastal

Sademed (mm)							
Tallinn	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	66,8	53,2	98,7	121,0	82,3	131,6	553,6
2013	32,7	21,3	53,5	22,2	122,0	25,1	276,8
2014	11,1	47,1	80,9	47,4	114,8	27,3	328,6
2015	50,8	36,5	50,6	95,3	37,2	48,1	318,5
2016	61,7	11,3	117,3	54,2	179,5	32,2	456,2

Allikas: [14]; autori koostatud

AS Ahtoli puhul on otsekuludeks arvestatud kütus, kaevandamise tasu ja töötasu koos tööjõumaksudega. Kaudkulud sisaldavad materjale, varuosi, elektrit, rabade renti, remondikuluseid, kulumeid ja tootmise üldkuluseid. Järgnevas tabelis (vt Tabel 3) on välja toodud AS Ahtoli otsekulud kululiikide lõikes ning kaudkulud kogusummana.

Tabel 3. AS Ahtoli otse- ja kaudkulud 2012.-2016. aastal

Otsekulud:	2012	2013	2014	2015	2016
kütus	62 868	79 293	86 503	78 820	60 394
kaevandamistasu	9 801	13 623	13 443	15 621	12 961
töötasu	55 314	63 795	82 960	98 896	90 762
tööjõumaksud	19 028	21 550	28 140	33 646	30 694
KOKKU:	147 012	178 261	211 047	226 983	194 810
Kaudkulud:	160 821	182 912	269 450	262 524	285 991

Allikas: autori koostatud

Järgmises tabelis (vt Tabel 4) on kirjas kui palju igal aastal turvast koguti ning, milline oli arvestatud normaalne tootmiskaht. Omahinna arvutamisel on otsekulude summa jagatud tegeliku tootmiskahtuga ja kaudkulude summa on jagatud tootmise normaalkahtuga. Lõplik omahind on leitud nii otsekulude kui ka kaudkulude omahindade liitmisel.

Tabel 4. AS Ahtoli turba omahind aastate lõikes

	2012	2013	2014	2015	2016
Tootmiskaht, m ³ :	53 200	80 000	97 000	93 700	88 500
Normaalmaht, m ³ :	65 000	80 000	97 000	97 000	97 000
Otsekulud ühikule	2,76	2,23	2,18	2,42	2,20
Kaudkulud ühikule	2,47	2,29	2,78	2,71	2,95
m³ omahind:	5,24	4,51	4,95	5,13	5,15

Allikas: autori koostatud

Eelnenud nelja tabeli andmete põhjal on näha, et 2012. aasta kogumisperiod oli kõige vihmase ja päikesevaesem periood. Sademid oli igal kuul palju ning ühtegi väga head kogumise kuud ei olnud. Turba kuupmeetri omahind on teiste aastatega võrreldes kõige kõrgem ning tootmistaht kõige väiksem. 2013. aasta oli teiste aastatega võrreldes kõige kuivema kogumisperiodiga, tänu sellele ei olnud iga natukese aja tagant kuivatamisprotsessi korrata ning seetõttu on 2013. aasta turba kuupmeetri omahind kõige väiksem. 2014. aasta on kogutud turba mahu poolest Ahtoli jaoks seni kõige edukam aasta olnud. Päikesepaistelisi tunde oli kõige rohkem (vt Tabel 1) ning tänu sellele kuivas turvas peale vihma kiiremini ära. Küll aga on näha, et 2014. aasta turba omahind on suurem kui 2013. aastal – seda mõjutab kogumisperiodi sademete hulk. Ehk aprillikuus oli küll ilmastik turba kogumiseks väga hea ning saadi suur kogus turvast kogutud, kuid järgnes kuid, millal oli vaja kuivatamisprotsesse korrata. 2015. aasta oli nii sademete kui ka päikesepaiste poolest suhteliselt keskmiste tulemustega aasta. 2015. aastal tekib vastuolu tootmismahuga, aga selle põhjuseks võib olla asjaolu, et päikesepaistelisi päevi oli järjest pikema perioodi jooksul. Päikesepaistet on vaja vähemalt 3 järjestikusel päeval, et turvas kuivaks ja koguma saaks hakata. 2016. aasta oli turba tootmiseks väga ebasobiv, kogumisperiod oli üsna sademeterohke, seetõttu toodeti turvast vaid loetud päevadel mais ja järgmisena alles septembris. Nagu sademete hulga tabelist (vt Tabel 2) on näha, siis oli mais ja septembris vähem sademeid.

1.3. Toodangu omahinna analüüs AS-s Nurme Turvas

AS Nurme Turvas asub Pärnus, Nurme külas. Lähim vaatluspunkt asub Pärnus. Järgnevas tabelis (vt Tabel 9) on näha Pärnu päikesepaisteliste tundide arv kuude ja aastate lõikes. Kõige vähem päikest oli 2012. aastal ja kõige rohkem päikest 2013. aastal.

Tabel 5. Päikesepaiste kestus Pärnus 2012.-2016. aastal

Päikesepaiste kestus (h)							
Pärnu	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	171,7	290,8	289,6	258,1	205,3	112,5	1328,0
2013	208,4	289,9	313,2	281,4	260,9	195,4	1549,2
2014	278,2	241,9	191,3	352,6	243,0	212,7	1519,7
2015	149,5	231,1	297,1	247,5	342,5	174,3	1442,0
2016	201,4	401,6	292,4	248,4	188,7	180,7	1513,2

Allikas: [14]; autori koostatud

Järgmises tabelis (vt Tabel 6) on välja toodud Pärnu sademete hulk millimeetrites kuude ja aastate lõikes. Kõige rohkem sademeid oli 2012. aastal ning kõige vähem sademeid 2013. aastal.

Tabel 6. Sademete hulk Pärnus 2012.-2016. aastal

Sademed (mm)							
Pärnu	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	88,1	81,6	79,7	97,7	79,6	75,1	501,8
2013	36,4	45,4	31,1	42,6	84,7	55,0	295,2
2014	25,6	41,7	68,5	49,6	207,7	34,8	427,9
2015	77,4	41,6	56,3	95,3	30,4	71,5	372,5
2016	59,1	34,0	101,1	55,0	141,9	34,4	425,5

Allikas: [14]; autori koostatud

Ka Nurme Turbal otsekuludeks kütus, kaevandamise tasu ja töötasu koos tööjõumaksudega ning kaudkuludeks materjalid, varuosad, elekter, rabade rent, remondikulud, kulumid ja tootmise üldkulud. Järgnevalt (vt Tabel 7) on välja toodud Nurme Turba otse- ning kaudkulud.

Tabel 7. AS Nurme Turvas otse- ja kaudkulud 2012.-2016. aastal

Otsekulud:	2012	2013	2014	2015	2016
kütus	143 651	149 902	173 762	157 870	161 376
kaevandamistasu	28 131	39 299	39 250	45 540	22 829
töötasu	163 566	200 320	249 981	241 601	256 525
tööjõumaksud	55 135	67 884	84 598	81 597	86 412
KOKKU:	390 482	457 405	547 591	526 608	527 142
Kaudkulud:	300 038	361 760	482 142	557 745	544 974

Allikas: autori koostatud

Järgmises tabelis (vt Tabel 8) on näha igal aastal kogutud turba kogus ning normaalmaht, millega kaudkulusid ühikule jagatakse.

Tabel 8. AS Nurme Turvas turba omahind aastate lõikes

	2012	2013	2014	2015	2016
Tootmiskaht, m ³ :	180 000	249 000	291 800	330 000	219 500
Normaalmaht, m ³ :	190 000	249 000	291 800	330 000	330 000
Otsekulud ühikule	2,17	1,84	1,88	1,60	2,40
Kaudkulud ühikule	1,58	1,45	1,65	1,69	1,65
m³ omahind:	3,75	3,29	3,53	3,29	4,05

Allikas: autori koostatud

Omahinna tabelist on näha, et otsekulud ühikule olid kõige madalamad 2015. aastal, kui tootmiskaht oli rekordiline ehk 330 000 kuupmeetrit. Sademeid oli küllaltki vähe, kuid samas oli ka päikest vähe. Üheks võimalikuks põhjuseks võib olla, et oli pikemaajad perioode, mil sademeid oli vähe ning oli võimalik järjest turvast koguda, ilma et peaks korduvalt turvast pöörama ja kuivatama. Võrreldes 2014. ja 2016. aasta ilmastikke, siis on näha, et tegemist on kokkuvõttes suhteliselt sarnaste perioodidega ehk päikesepaistelisi tunde ja sademeid oli mõlemal aastal peaaegu võrdselt. Küll aga on omahinnad ja tootmiskaht erinevad. Vaadates sademete jagunemist kuude lõikes selgub, et 2014. aastal on sademeid ühtlasemalt vähem tulnud ning enamuse vihma tuli augustis. Ehk kuni augustini oli võimalik pidevalt turvast koguda. Samas 2016. aastal olid sademeterohkemad kuud nii juuni kui ka august ehk ei olnud järjestikkust kuivemat perioodi.

2012. aastal koguti kõige vähem turvast. Aasta oli ka kõige sademeterohkem ja päikesevaesem. Otsekulud ühikule olid peaaegu kõige suuremad, kuid üldine omahind jäi teiste aastatega võrreldes keskmiseks. Samas on näha, et püsikulud ühikule olid kõige väiksemad, sest põhivara maksumus oli kõige väiksem ja seega amortisatsioonikulu oli madalam. 2013. aasta oli kõige päikselisem ning sademeid oli kõige vähem, sellest tulenevalt on ka turba omahind kõige madalam ehk 3,29 eurot nagu ka 2015. aastal. Püsikulud ühikule olid natukene madalamad kui 2012. aastal, seda põhjustas suurem tootmiskaht, mille alusel püsikulusid jagati.

1.4. Toodangu omahinna analüüs AS-s Elva E.P.T.

AS Elva E.P.T. asub Elvas, Väike-Rakkes, millele lähim vaatluspunkt asub Tartus. Järgnevas tabelis (vt Tabel 9) on näha Tartu päikesepaisteliste tundide arv kuude ja aastate lõikes. Kõige vähem päikest oli 2015. aastal ja kõige rohkem päikest 2014. aastal.

Tabel 9. Päikesepaiste kestus Tartus 2012.-2016. aastal

Päikesepaiste kestus (h)							
Tartu	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	191,9	271,4	252,0	281,2	171,0	126,6	1294,1
2013	186,7	285,8	269,0	272,3	253,3	186,1	1453,2
2014	291,2	223,9	182,6	324,3	226,8	217,4	1466,2
2015	140,0	223,6	251,4	214,8	304,9	133,2	1267,9
2016	174,9	361,6	250,4	207,9	183,6	159,9	1338,3

Allikas: [14]; autori koostatud

Järgmine tabel (vt Tabel 10) toob välja Tartu sademete hulga millimeetrites, samuti kuude ja aastate lõikes. Kõige rohkem sademeid oli 2016. aastal ning kõige vähem sademeid 2013. aastal.

Tabel 10. Sademete hulk Tartus 2012.-2016. aastal

Sademed (mm)							
Tartu	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	KOKKU
2012	39,7	76,3	88,6	69,3	103,3	57,1	434,3
2013	35,8	73,2	35,0	59,2	78,7	23,1	305,0
2014	16,2	90,1	133,5	78,0	126,2	19,5	463,5
2015	79,8	60,5	65,9	68,4	47,4	67,3	389,3
2016	70,2	2,1	206,5	85,9	104,1	14,6	483,4

Allikas: [14]; autori koostatud

Antud ettevõtte turba omahinna arvestus erines kahest eelnevast ettevõttest, võrreldavuse huvides tuli kalkuleerida uus omahind sama meetodika alusel, nagu ka teistel võrreldavatel ettevõtetel. Seega on otsekuludeks kütus, kaevandamise tasu ja töötasu koos tööjõumaksudega ning kaudkuludeks materjalid, varuosad, elekter, rabade rent, remondikulud, masinate kulumid ja tootmise üldkulud. Järgnevas tabelis (vt Tabel 11) on toodud välja Elva E.P.T. otsekulud kululiikide lõikes ja kaudkulud.

Tabel 11. AS Elva E.P.T. otse- ja kaudkulud 2012.-2016. aastal

Otsekulud:	2012	2013	2014	2015	2016
kütus	134 301	154 486	97 259	93 604	62 372
kaevandamistasu	28 308	46 440	28 927	33 663	21 820
töötasu	131 024	142 319	125 578	131 170	111 957
tööjõumaksud	44 125	46 965	41 832	44 336	37 841
KOKKU:	337 758	390 210	293 595	302 772	233 990
Kaudkulud:	183 259	197 112	178 320	157 967	99 765

Allikas: autori koostatud

Järgmises tabelis (vt Tabel 12) on kirjas kui palju igal aastal on turvast kogutud ning milline on normaalmaht, millega kaudkulusid ühikule jagatakse. Otsekulude summa on jagatud tegeliku tootmismahuga. Lõpliku omahinna leidmisel on otse- ja kaudkulud ühikule kokku liidetud. Normaalmahu leidmisel on aluseks võetud eelnevate aastate suurim kogutud kuupmeetrite arv.

Tabel 12. AS Elva E.P.T. turba omahind aastate lõikes

	2012	2013	2014	2015	2016
Tootmismaht, m ³ :	125 200	202 000	127 300	153 430	94 500
Normaalmaht, m ³ :	180 000	202 000	202 000	202 000	202 000
Otsekulud ühikule	2,70	1,93	2,31	1,97	2,48
Kaudkulud ühikule	1,02	0,98	0,88	0,78	0,49
m ³ omahind:	3,72	2,91	3,19	2,75	2,97

Allikas: autori koostatud

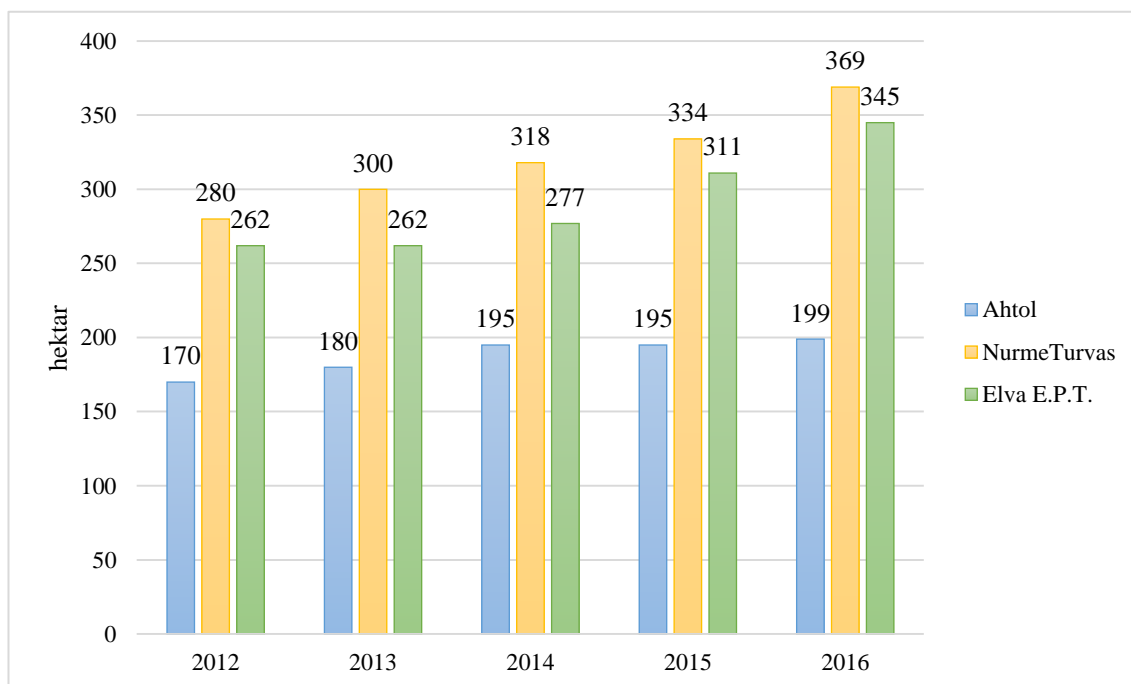
Eelnenud tabelite põhjal on selgus, et kõige parem aasta turba kogumiseks oli 2013. aasta, kui sademeid oli teiste aastatega võrreldes tunduvalt vähem ning päikesepaistelisi tunde peaaegu kõige rohkem. Tänu heale ilmale suudeti koguda 202 000 kuupmeetrit turvast, mis on analüüsitud aastate kõige parem tulemus. Otsekulud ühikule on 2013. aastal kõige väiksemad olnud, kuid ühiku omahind ei olnud siiski võrreldavatest perioodidest kõige madalam. Nimelt olid kaudkulud suuremad kui järgnevatel aastatel, seda põhjustas suurem põhivara kulum ja väärtuse langus.

2015. aastal oli päikest kõige vähem, kuid ka sademeid oli vähem kui teistel aastatel (väljaarvatud 2013. a), seega õnnestus suhteliselt palju turvast koguda ning saavutati kõige soodsam ühiku omahind. On näha, et otsekulud olid suuremad kui 2013. aastal, mis on ka loogiline arvestades 2015. aasta väiksemat tootmismahtu, kuid kaudkulused oli vähem, seega kokkuvõttes tuli turba kuupmeetri hind kõige soodsam.

Kõige kõrgemad turba omahinnad on 2012. ja 2014. aastal, kui tootmismaht on küll suhteliselt sama suur, kuid omahinnad on siiski erinevad. 2012. aastal oli päikest peaaegu kõige vähem ning sademeid suhteliselt palju, samas 2014. aastal oli just päikest teiste aastatega võrreldes kõige rohkem, kuid ka sademeid oli rohkem. Mõlemal aastal olid kõige kuivemad kuud aprill ja september ehk põhiline turba kogumine toimus nendel kuudel. 2014. aastal olid juuni ja august väga sademeterohked, seega nendel kuudel ei tekkinud võimalust raba ette valmistada ning ka turvast ei õnnestunud koguda. Ning sealt tekibki võimalik põhjus, miks 2012. aastal on turba kuupmeetri omahind suurem – 2012. aastal oli sademeid maist kuni juulini suhteliselt keskmiselt ehk igal kuul oli lootust, et saab turvast koguda, seega tehti pidevalt ettevalmistusi turba kogumiseks, kuid sademete tõttu siiski nii palju koguda ei õnnestunud kui loodeti. Turba kogumiseks kõige ebasobivam ilmastik oli 2016. aastal, kui Elva E.P.T.-l õnnestus turvast koguda vaid 94 500 kuupmeetrit. 2016. aasta oli ühtlasi kõige sademeterohkem kogumisperiood suhteliselt vähese päikesepaistega.

1.5. Tootmismaa suuruse ja kütuse mõju omahinnale

Selleks, et uurida hektarite mõju turba kuupmeetri omahinnale võrdlesin kolme ettevõtte tootmispinda ja tootmise omahinda. Alljärgnevas diagrammis (vt Joonis 2) on näha ettevõtete tootmismaa suurus hektarites erinevatel aastatel.

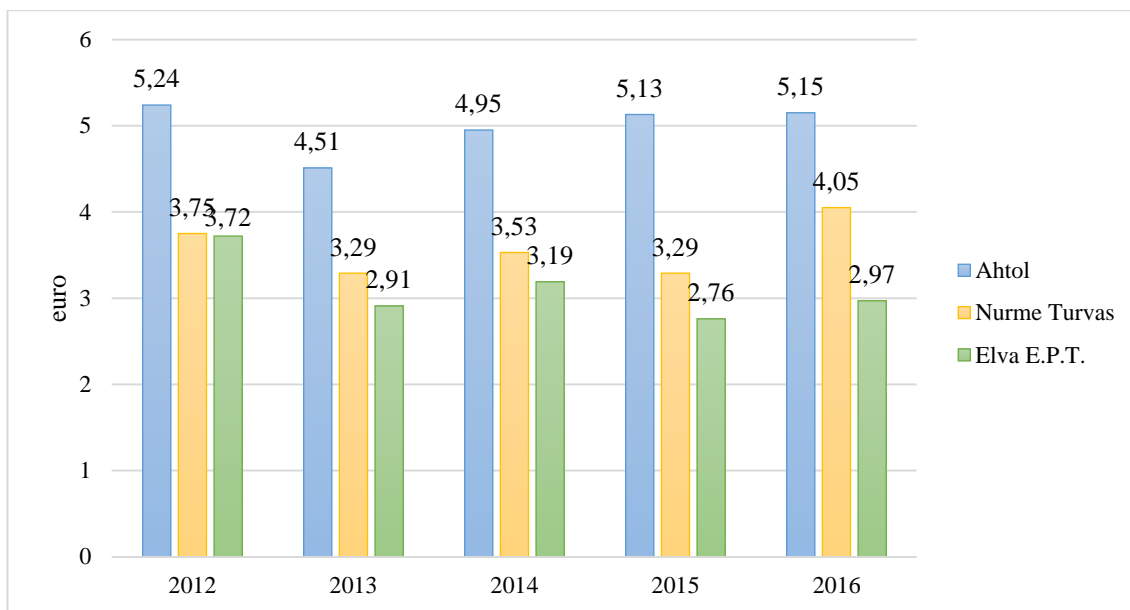

Joonis 2. Ettevõtete tootmismaa hektarid aastate lõikes

Allikas: autori koostatud

Tootmispinda ei saa lõpmatult suurendada, sest hektarid on määratud riigi ja ettevõtete vahel sõlmitud maarendilepingutes ning maavara kaevandamise loas on määratud mäeeraldise pindala ja mäeeraldise teenindusmaa. Kõikidel ettevõtetel on juba tootmisest välja jäänud pindasid ja ehitatakse välja uusi väljakuid. Vaadeldud ettevõtetest on kõige rohkem väljaehitamata pinda AS-il Nurme Turvas.

Järgnevas diagrammis (vt Joonis 3) on välja toodud turba kuupmeetri omahinnad ettevõtete ja aastate lõikes. Selgelt on näha, et Ahtolis, kus tootmispind on teistest oluliselt väiksem, on omahind tunduvalt suurem. Elva E.P.T. ja Nurme Turvas omavad suhteliselt sarnaste suurustega tootmispindasid ning sellest tulenevalt on ka tootmise omahind sarnane.

Joonis 3. Ettevõtete turba omahind aastate lõikes

Allikas: autori koostatud

Ettevõtetes on kasutusel sarnase tootmisvõimsusega masinad, kuid väiksema raba korral ei suudeta kogu võimsust rakendada. Näiteks, kui turvas pööratakse ümber, siis peab mõne aja jälle ootama, kuni ta kuivab. Suurema raba korral saab kogu traktori tootlikkuse ära rakendada, kuna samal ajal kui traktor jõuab kogu tootmispinna pealt turba ära koguda on jõutud eelnevad pinnad uueks kogumiseks juba ette valmistada. Otsest korrelatsiooni tootmismaa ja omahinna vahel nende kolme ettevõtte baasil ei saa välja tuua, sest suur roll on ilmastikufaktoril ning ka kütuse hinnal ja tööjõukuludel.

Järgnevalt on analüüsitud kütusekulu ühele kuupmeetrile turbale ettevõtete ja aastate lõikes (vt Tabel 13), et näha, kas ja milline seos on tootmismahu ja kütusekulu vahel.

Tabel 13. Kütusekulu eurodes ühele kuupmeetrile ettevõtete ja aastate lõikes

	2012	2013	2014	2015	2016
Ahtol	1,18	0,99	0,89	0,84	0,68
Nurme Turvas	0,80	0,60	0,60	0,48	0,74
Elva E.P.T.	1,07	0,76	0,76	0,61	0,66

Allikas: autori koostatud

Halvemate ilmadega peaks kütusekulu ühele kuupmeetrile suurem olema, kuid eelnenud tabelist selgub, et kütusekulu ühele kuupmeetrile on hoopis langenud. Järgnevalt uuriti kütuse hinna muutust aastate lõikes (vt Tabel 14).

Tabel 14. Diiselmütuse hind, €/ tonn ja hinna muutus, %

	2012	2013	2014	2015	2016
Diiselmütus, €/ tonn	1137,3	1139,0	1039,1	865,9	-
Hinna muutus, %	-	0,2	-8,8	-16,7	-

Allikas: [13], autori koostatud

Märkus. 2016. aasta statistika puudub.

Kütuse hind on 2012. ja 2013. aasta võrdluses 0,2% tõusnud ehk neid aastaid võrreldes ei ole kütuse hindadel olulist erinevust. Küll aga tekivad erinevused järgmistel aastatel. 2014. aastal langes kütuse hind 8,8%, 2015. aastal langes hind 16,7%.

Kütusekulu ja kütuse hinna vahelise seose analüüsimisel ilmnis vajadus selgitada välja tegelikud kütuse tonnid (vt Tabel 15).

Tabel 15. Kütuse kogus ettevõtete ja aastate lõikes, tonnides

	2012	2013	2014	2015	2016
Ahtol	74	92	102	104	75
Nurme Turvas	193	178	220	215	210
Elva E.P.T.	145	153	100	132	84

Allikas: autori koostatud

Koguseid võrreldes on näha, et kütuse kogus on aastatega enamasti suurenenud (välja arvatud 2016. aasta) ja omahinna alanemine on saanud võimalikuks tänu kütuse hinna langusele. Analüüsi käigus selgus ka, et kütuse sisseostuhind on väiksem kui Statistikaameti keskmine, sest kõik ettevõtted ostavad kütust hulgihindadega, kuna kõigil on oma tanklad.

Kõige parem on võrrelda 2012. ja 2013. aastat, mil kütuse hind oli peaaegu sama. Ahtolile kõige lähemas ilmamõõtmisjaamas oli kõige kehvem ilm turba kogumiseks 2012. aastal, kui oli palju sademeid (vt Tabel 2) ja kõige vähem päikest (vt Tabel 1). Tuues võrdlusena välja 2013. aasta on näha, et sademeid oli kõige vähem kuid ka päikest oli vähem kui teistel aastatel. On selgelt näha, et 2012. aastal oli kütusekulu ühikule 1,18 eurot ning 2013. aastal 0,99 eurot (vt Tabel 13). Seega kütusekulu ühikule langes 16%. Tähelepanu tasub pöörata ka 2012. ja 2016. aasta võrdlusele, kui tarbitud kütuse kogus on peaaegu sama, kuid tootmismahd on väga erinev – 2012. aastal 53 200

kuupmeetrit ja 2016. aastal 88 500 kuupmeetrit. Nagu ka eelnevalt mainitud, siis 2012. aasta oli turba tootmiseks kõige kehvema ilmaga aasta, mistõttu tehti ettevalmistusi turba kogumiseks, kuid tegelikult väga palju koguda ei õnnestunud.

Nurme Turba 2012. ja 2013. aastat võrreldes on kütusekulu ühikule langenud 0,8 euro pealt 0,6 euro peale ehk langus on ligi 25%. Vaadates sademeid (vt Tabel 6) ja päikesepaistet (vt Tabel 5) on näha, et 2012. aasta oli kõige halvema ilmaga ja 2013. aasta kõige parema turba kogumise ilmaga, mis põhjendab ka tunduvalt väiksemat kütusekulu.

Elva E.P.T. tootmiskaht oli 2012. ja 2014. aastal väga sarnane, kuid tarbitud kütuse kogused olid oluliselt erinevad – 2012. aastal 145 tonni ja 2014. aastal 100 tonni. Sellest saab järeldada, et 2012. aastal tehti sama koguse turba kogumiseks rohkem ettevalmistusi.

2. FINANTSANALÜÜS

2.1. Horisontaalanalüüs

Horisontaalanalüüs on finantsanalüüsi meetoodika, mis kajastab ettevõtete finantsaruannete muutusi üle kindla ajaperioodi. Horisontaalanalüüsi aitab trende märgata ja analüüsida. [9] Samuti on horisontaalanalüüsi abil kergem leida näitajaid, mis on ebatavaliselt palju suurenenud või vähenenud. Andmete analüüsimisel võrreldakse muutusi eelmise arvestusperioodiga ning muutused tuuakse välja nii rahalise muutusena kui ka protsendina ning tuleb analüüsida seoseid bilansi, kasumiaruande ja rahavoogude aruande vahel, et välja selgitada muutuste põhjused. [7] Horisontaalanalüüs aitab ettevõtte juhtkonnal, investoritel ja analüütikutel hinnata, kas ja kui palju on ettevõtte ajaga kasvanud. Soovitav on horisontaalanalüüsi tulemusi võrrelda teiste sama tegevusala ettevõtetega. [8]

Peamine probleem horisontaalanalüüsi juures on, et andmete koondamisel finantsaruannetesse võib aastatega olla mõningaid muudatusi, näiteks on muudetud kontoplaani, tulusid, kulusid, varasid või kohustisi näidata mingil teisel alakirje real. Millest võivad tekkida erinevused võrreldavate perioodide vahel. [7]

Antud lõputöös analüüsitakse ettevõtete aruandeid majandusaastate lõikes viie järjestikkuse aasta põhjal.

2.1.1. AS Ahtoli horisontaalanalüüs

AS Ahtoli bilansi lühikokkuvõte on esitatud allpool olevas tabelis (vt Tabel 16). Horisontaalanalüüsist (vt Lisa 1) selgus, et 2013. aastal on raha 23% rohkem kui 2012. aastal. Seda võis põhjustada see, et 2013. aastal investeeriti põhivarasse vähem kui 2012. aastal. Nõuded ja ettemaksed on 2013. aastal 101% tõusnud ning varud on tõusnud 44%. Seda põhjustas 2012. aastaga võrreldes tunduvalt parem ilmastik, tänu millele koguti turvast eelmise aastaga võrreldes 50% rohkem. 2014. aastal on raha eelmise aastaga võrreldes 48% vähenenud, nõuded ja ettemaksed on eelmise aastaga võrreldes 8% tõusnud ning varud 37% tõusnud. 2014. aastal koguti turvast ka võrdlusperioodidest kõige rohkem, kuna päikest oli väga palju ja vihma suhteliselt vähe.

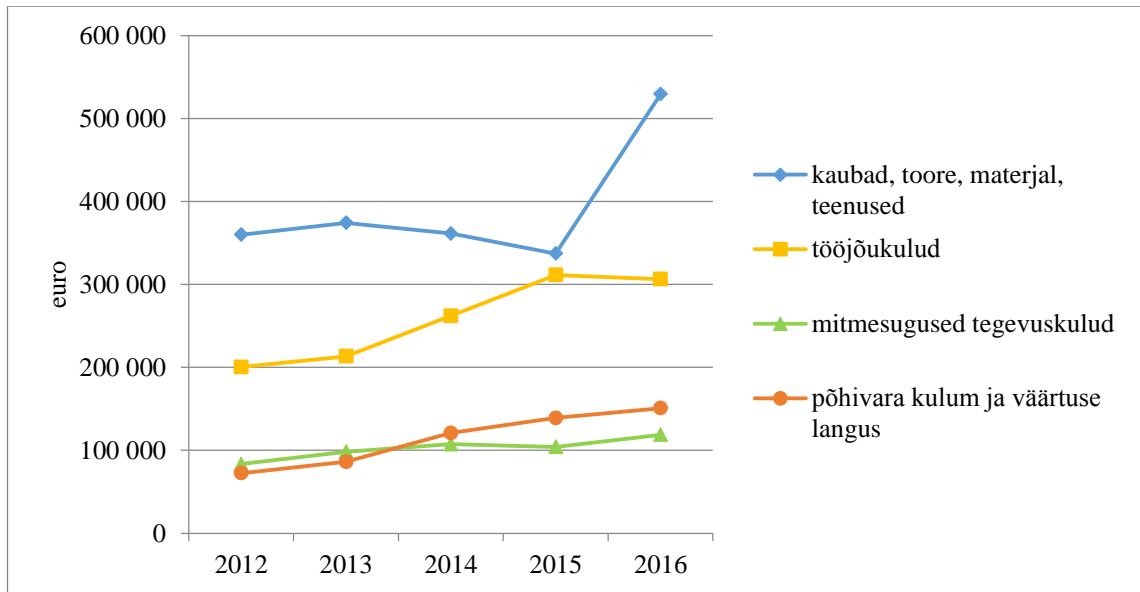
2014. aasta muutustena saab välja tuua veel põhivara, mis suurenes 20% ning võlad ja ettemaksud, mis suurenesid 30%. 2016. aastal on raha 193% rohkem, kui 2015. aastal. Samas on näha, et varud vähenenud 62% ehk võib järeldada, et raha on suurenenud tänu varude müügile. 2016. aastal on tehtud suurem investeering põhivarasse. Ettevõtte bilansimaht on analüüsitavatel aastatel tõusvas trendis. Võlad ja ettemaksud kord tõusevad, kord langevad ning ei ole näha otsest seost müügitulu või nõuetega. Lühiajalised eraldised on arvestatud dividendide tulumaks. 2015. aastast on hakatud pikaajalisi eraldisi moodustama, mida kasutatakse rabade hooldamiseks.

Tabel 16. AS-i Ahtol lühibilanss

Bilansikirje	2012	2013	2014	2015	2016
Raha	213 141	262 827	137 667	130 498	382 081
Nõuded ja ettemaksud	107 761	216 412	232 963	161 428	176 393
Varud	84 588	121 830	166 698	393 199	149 528
Põhivara	865 784	848 278	1 001 343	952 631	1 047 984
Aktiva kokku	1 271 274	1 449 347	1 538 671	1 637 756	1 755 986
Lühiajalised kohustised	286 814	286 571	386 268	616 308	545 869
Pikaajalised kohustised	0	0	0	13 247	26 494
Omakapital	984 460	1 162 776	1 152 403	1 008 201	1 183 623
Passiva kokku	1 271 274	1 449 347	1 538 671	1 637 756	1 755 986

Allikas: autori koostatud

Kasumiaruande olulisemad kulud on välja toodud järgneval joonisel (vt Joonis 4). Kasumiaruande horisontaalanalüüsist on näha, et esimesel kolmel analüüsitaval aastal on müügitulud igal aastal 11-13% tõusnud. 2015. aastal langes müügitulu 23%, kuid 2016. aastal oli suur müügitulu tõus, kui eelmise aastaga võrreldes suurenes müügitulu 90%. Varude muutust kajastab kasumiaruandes valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus, kust selgub, et 2012. aastal müüdi 2011. aasta turvast ning jooksva aastal oli tootmine väike, põhjuseks analüüsitavatest aastatest kõige halvemad ilmastikutingimused ehk majandusaastal toodeti kõige vähem turvast. 2013. aastal koguti turvast rohkem kui müüdi, samas oli ilmastik turbatootmist soosiv. Kõige rohkem turvast koguti 2014. aastal ning valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutusest on näha, et põhimõtteliselt kõik kogutud turvas müüdi ära - see kajastub ka müügitulude tõusus. 2015. aastal olid müügitulud väiksemad, kuigi turvast koguti suhteliselt palju. Turvas jäi varudesse, mis kajastub nii bilansis varude real kui ka kasumiaruandes valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutuse real, mis eelmise aastaga võrreldes suurenes 688%. 2016. aastal müüdi kõige rohkem turvast, realiseeriti ka eelmistest aastatest alles jäänud turvas.

Joonis 4. AS-i Ahtol kasumiaruande näitajad

Allikas: autori koostatud

AS Ahtol valmistab oma tarbeks põhivara, on näha, et 2013. aastal oli väljaminekuid oma tarbeks põhivara valmistamisel 57% vähem kui 2012. aastal. Samas 2014. aastal jällegi 63% rohkem kui eelneval aastal. Kulutused kauba, toore, materjali ja teenuste peale on enamustel aastatel kõikunud +4% ja -7% muutustega, kuid 2016. aastal on tõusnud 57%. Mitmesugused tegevuskulud on tõusvas trendis. Tööjõukulud on samuti peaaegu igal aastal suurenenud, erandiks on 2016. aasta, kui tööjõukulud 2% langesid. Selle põhjuseks võib olla halb ilmastik, kuna ka turvast koguti vähem kui kahel eelmisel aastal. Seega töötajad said ilmastiku tõttu vähem turvast koguda. Kasum tütarettevõtjalt oli kõige suurem 2012. aastal, järgmisel aastal langes 57% ning sellest järgmisel aastal langes juba 67%. 2015. aastal kasum tütarettevõtjalt suurenes ning 2016. aastal jälle vähenes. Intressikulud on kõige suuremad 2014. aastal, kui ettevõtte kasutas laenukapitali.

2.1.2. AS Nurme Turvas horisontaalanalüüs

AS Nurme Turvas bilansi lühibilanss on alljärgnevas tabelis (vt Tabel 17). Bilansi horisontaalanalüüsist (vt Lisa 2) selgus, et raha on 2013. aastal 7% vähem kui eelneval. Samas nõuded on 8% suuremad ning varud 233% suuremad kui 2012. aastal. Seega raha on nõuete ja varude all kinni. 2014. aastal on raha 53% rohkem, nõudeid 21% rohkem ning varusid 24% vähem. Samas müügitulu ja aruandeaasta kasum olid teiste perioodidega võrreldes kõige suuremad ehk nende arvelt raha juurde tuligi.

2015. aastal on raha 38% vähem kui 2014. aastal. 2016. aastal on raha tõusnud 23%, mille põhjuseks võib olla nõuete ja ettemaksete vähenemine. Tänu vähestele sademetele on turvast rohkem kogutud ehk varud on 2015. aastal 58% suuremad kui 2014. aastal. 2016. aastal varud langesid 8% võrra, kuid tulemus on ikkagi hea. Samas võib varude niivõrd väikse languse põhjuseks olla eelmisest aastast alles jäänud turvas, kuna 2016. aasta ei olnud turba kogumiseks just kõige parem aasta. [3]

Tabel 17. AS-i Nurme Turvas lühibilanss

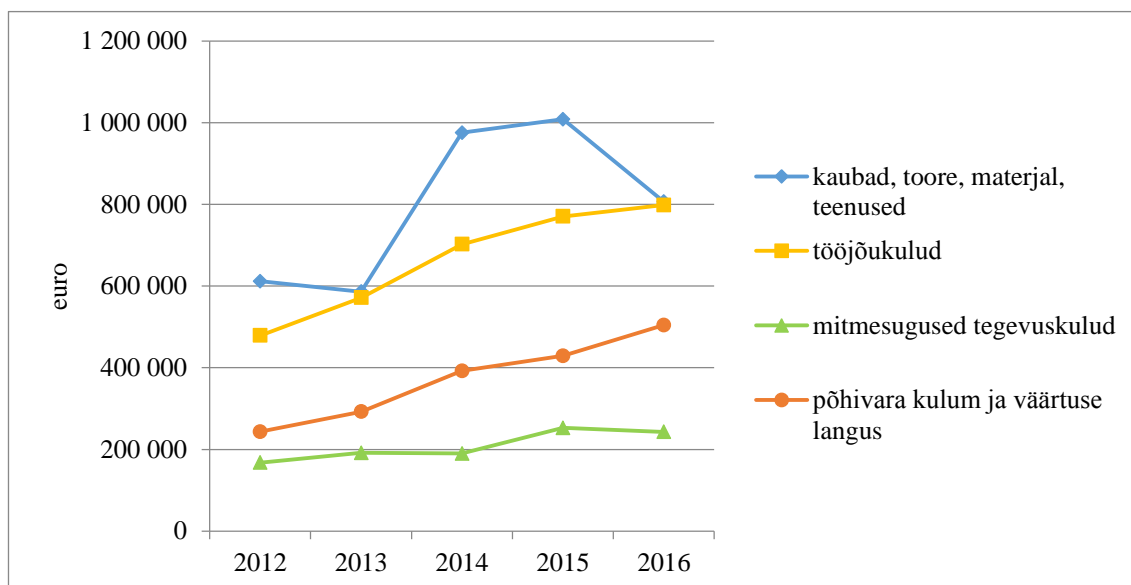
Bilansikirje	2012	2013	2014	2015	2016
Raha	805 332	745 573	1 137 728	706 230	868 485
Nõuded ja ettemaksed	189 536	203 924	246 519	470 750	294 716
Varud	162 454	540 323	408 804	647 794	594 798
Põhivara	1 713 790	2 169 889	2 910 345	3 616 705	4 017 154
Aktiva kokku	2 871 112	3 659 709	4 703 396	5 441 479	5 775 153
Lühiajalised kohustised	119 793	109 926	132 316	155 298	160 326
Pikaajalised kohustised	0	0	0	169 063	185 046
Omakapital	2 751 319	3 549 783	4 571 080	5 117 118	5 429 781
Passiva kokku	2 871 112	3 659 709	4 703 396	5 441 479	5 775 153

Allikas: autori koostatud

Põhivara on igal aastal juurde soetatud, kõige rohkem suurenes põhivara 2014. aastal, kui eelmise aastaga võrreldes tõusis põhivara 34%. Laenukohustisi on Nurme Turbal olnud ainult 2012. aastal, kuid võlad ja ettemaksed on igal aastal suurenenud. Samas on võlad ja ettemaksed igal aastal tunduvalt väiksemad kui nõuded ja ettemaksed. Nagu Ahtol, on ka Nurme Turvas moodustanud eraldised, mida kasutada rabade korrastamiseks. Eelmiste perioodide jaotamata kasumist on näha, et ettevõtte juhtkond ei võta kogu aruandeaasta kasumit igal aastal välja, vaid jätab suure osa kasumist ettevõttesse [3].

Kasumiaruande horisontaalanalüüsisist on näha, et müügitulud on tõusnud kuni 2014. aastani, peale seda on müügitulud 2015. ja 2016. aastal 10-11% langenud. Kõige edukam oli 2014. aasta kui müügitulu suurenes eelneva aastaga võrreldes 59%. 2014. aastal toodeti võrdlusperioodidest peaaegu kõige rohkem turvast ning kõik see müüdi samal aastal ära ning müüdi ka eelmiste aastate varusid, nagu on näha valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutusest, mis langes 109%. 2015. aastal koguti turvast tunduvalt rohkem kui ära müüdi, kuid see oli tulemustelt ka kõige edukam kogumisaasta, kuna sademeid oli kõige vähem. 2016. aastal turvast väga palju koguda ei õnnestunud, kuna oli väga vihmane suvi, seetõttu müüdi suures osas eelmiste aastate turvast.

Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus oli -125%. Järgnevalt jooniselt on näha suuremate kululiikide muutused aastate lõikes (vt Joonis 5):

Joonis 5. AS-i Nurme Turvas kasumiaruande näitajad

Allikas: autori koostatud

Väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel on kõige suuremad 2015. aastal, kui tõus oli 2014. aastaga võrreldes 20%. On näha, et enamus kulused on tõusvas trendis. Kaubad, toore, materjal ja teenused on kõige rohkem kõikunud, on näha, et 2014. ja 2015. aastal on olnud suuremad kulutused ning peale seda on kulud jälle langenud. Tööjõukulud on pidevas tõusus ning ka põhivara kulum tõuseb pidevalt, seda põhjustab pidev uue põhivara soetamine. Aruandeaasta kasum on langevas trendis, nagu ka müügitulud [3].

2.1.3. AS Elva E.P.T. horisontaalanalüüs

AS-i Elva E.P.T. lühibilanss on näha alljärgnevas tabelis (vt Tabel 18). Bilansi horisontaalanalüüsist (vt Lisa 3) selgub, et 2013. aastal vähenes raha 15%, kuid juba 2014. aastal suurenes 72% ning peale seda on igal aastal vaba raha juurde tulnud – 2015. aastal on raha 4% rohkem kui 2014. aastal ning 2016. aastal on raha 14% rohkem kui 2015. aastal. Nõuded ja ettemaksed vähenesid 2013. aastat 2012. aastaga võrreldes 31%, kuid 2014. aastal suurenesid 47%. Peale seda on igal aastal langenud. Varude väärtus on kõikunud 500 ja 750 tuhande euro vahel. Teiste analüüsitavate ettevõtetega võrreldes on Elval kõige suuremad varud, seda võib põhjustada asukoht, täpsemalt see, et asutakse sadamatest kaugel ning soodsam on turvast osta ettevõtetelt mis asuvad merele ja

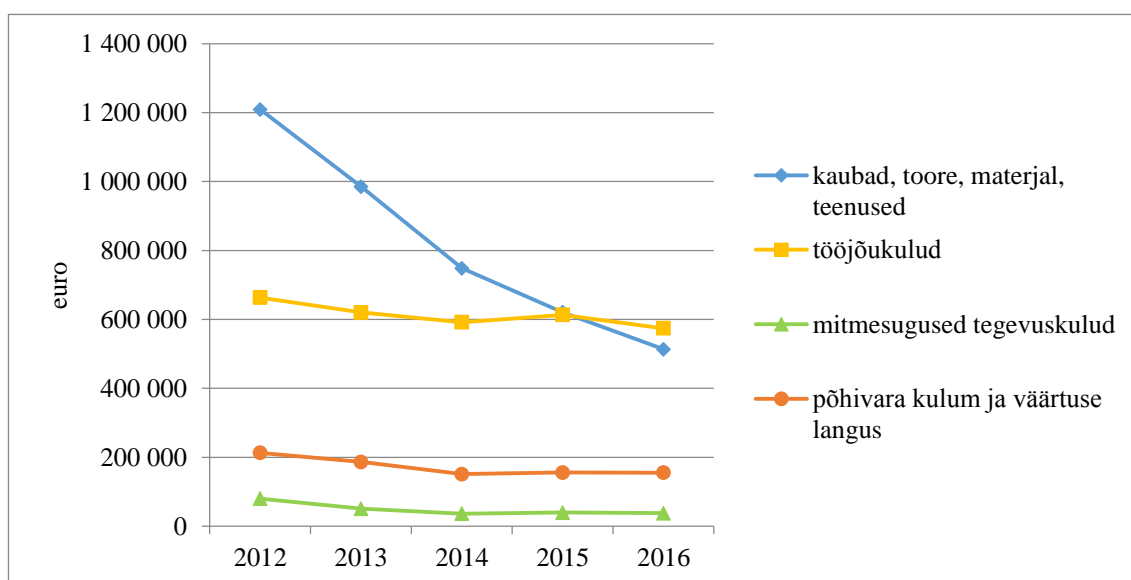
sadamatele lähemal. Laenukohustisi on vähendatud alates 2014. aastast, kui laenukohustised vähenesid eelmise aastaga võrreldes 16% ning sellest järgneval aastal 55%.

Tabel 18. AS-i Elva E.P.T. lühibilanss

Bilansikirje	2012	2013	2014	2015	2016
Raha	286 118	242 544	415 942	434 251	494 764
Nõuded ja ettemaksud	271 864	188 594	276 472	202 701	170 048
Varud	512 130	667 947	747 850	638 904	686 289
Põhivara	656 612	597 841	595 870	675 754	641 132
Aktiva kokku	1 726 724	1 696 926	2 036 134	1 951 610	1 992 233
Lühiajalised kohustised	403 611	360 484	225 734	411 428	459 933
Pikaajalised kohustised	52 477	55 683	16 586	53 583	50 051
Omakapital	1 270 636	1 280 759	1 793 814	1 486 599	1 482 249
Passiva kokku	1 726 724	1 696 926	2 036 134	1 951 610	1 992 233

Allikas: autori koostatud

Kasumiaruande horisontaalanalüüsi põhjal on näha, et müügitulud on igal aastal langenud – 2012. ja 2013. aasta võrdluses langes müügitulu 34%, järgmisel aastal püsis müügitulu suhteliselt samal tasemel, aga 2014. ja 2015. aasta võrdluses langes müügitulu 14% ning 2015. ja 2016. aasta võrdluses 23%. 2012. aastal müüdi turvast rohkem kui koguti. Samas oli 2012. aasta ilmastiku poolest ka kõige ebasobivam, kuna sademeid oli palju ja päikest vähe, mistõttu koguti võrreldavatest aastatest kõige vähem turvast. 2013. aastal koguti turvast kõige rohkem, kuna sademeid oli kõige vähem ja päikest palju. Järgnevalt on näha suuremad kulud (vt Joonis 6):

Joonis 6. AS-i Elva E.P.T. kasumiaruande näitajad

Allikas: autori koostatud

Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutuses on näha 189% tõus ehk toodeti rohkem kui müüdi. 2014. aastal toodeti ka rohkem kui müüdi, kuid see-eest 2015. aastal müüdi rohkem kui toodeti. Valmis- ja lõpetamata toodangu varud vähenesid 277%. Kulutused kauba, toore, materjali ja teenuste peale on pidevas languses, nimelt on kulud igal aastal 17-24% langenud. Tööjõukulud on võrreldavatel perioodidel kõikunud, kuid pole näha otsest seost kogutud turba ja tööjõukulude vahel. Samas on võimalik, et töötajad kordasid tootmisprotsessiks ettevalmistusi, kuid ilmastiku tõttu polnud ikkagi võimalik turvast piisavalt palju koguda, kuigi ettevalmistused olid tehtud. Põhivara kulum on 2013. ja 2014. aasta võrdluses langenud, kuid põhivara jääkmaksumus on sama püsitud. Seda põhjustas uute soetatud põhivahendite pikem kasutusiga.

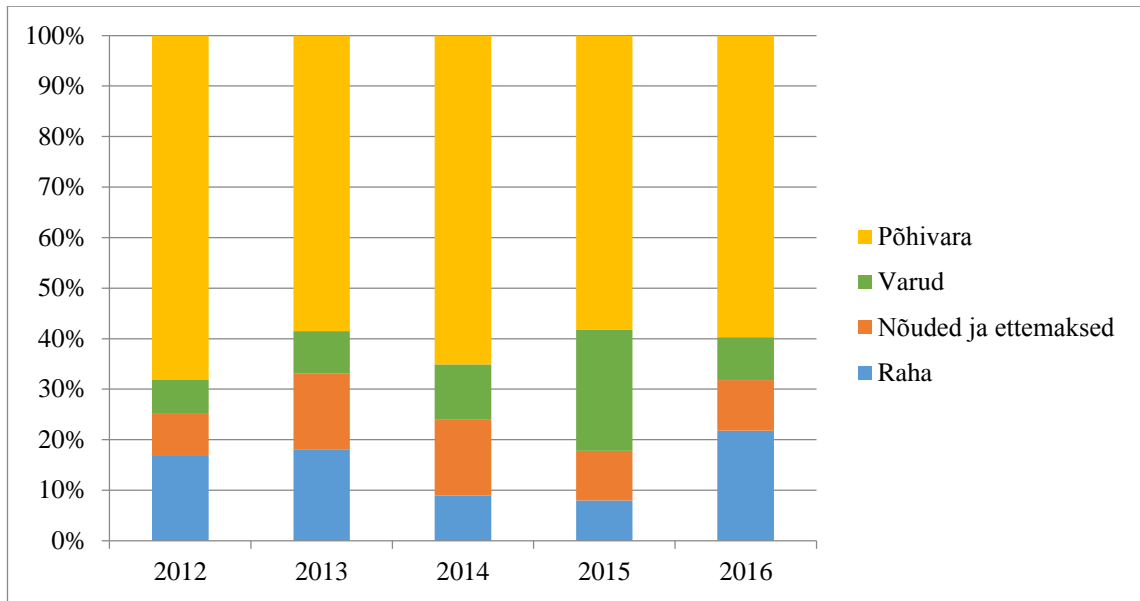
2.2. Vertikaalanalüüs

Vertikaalanalüüs on teine finantsanalüüsi osa, kus iga rida on protsent teisest võrreldavast reast ehk bilansikirjeid mõõdetakse protsendina varadest ja kasumiaruande kirjeid protsendina müügituludest. Vertikaalanalüüsist on hea näha protsentuaalseid muutuseid ning analüüsida, miks mingi näitaja on muutunud. Näiteks müüdü kauba kulu on igal aastal ühe ja sama protsendi juures püsitud, kuid järsku on osakaal müügituludest tunduvalt suurem kui eelmistel aastatel. [24]

Vertikaalanalüüsi eelis on see, et omavahel saab võrrelda igas suuruses ettevõtteid, kuna analüüsitakse protsentuaalseid muutuseid, mitte rahalisi. Saab võrrelda ettevõtete erinevate perioodide muutusi – igakuiseid, kvartaalseid või aastaseid. [25]

2.2.1. AS Ahtol vertikaalanalüüs

AS Ahtoli bilansi vertikaalanalüüs näitab, et käibevarade osakaal varadest on kõikunud 32% ja 42% vahel. 2012. ja 2013. aastal oli raha osakaal vastavalt 17% ja 18% varadest, järgmisel kahel aastal 9% ja 8% (vt Joonis 7). Kuid 2016. aastal oli raha osakaal varadest juba 22%. Aastatel kus raha osakaal on väiksem on varude osakaal suurem. Näiteks varud langesid 2015. aasta 24%-lt 8,5%-le 2016. aastal. Seega on näha raha suurenemise ja varude vähenemise vaheline seos. 2014. aastal on varude osakaal 11% ning 2015. aastal 24%. Põhivarade osakaal on kõikunud 58% ja 68% vahel. Põhivara osakaal võiks jääda alla 80% varadest ehk Ahtoli põhivarade osakaal vastab sellele tingimusele. Kohustiste osakaal muutus 2013. aastal 10% väiksemaks kui oli 2012. aastal. 2015. aastal tõusis kohustiste osakaal 50% võrreldes 2014. aastaga.

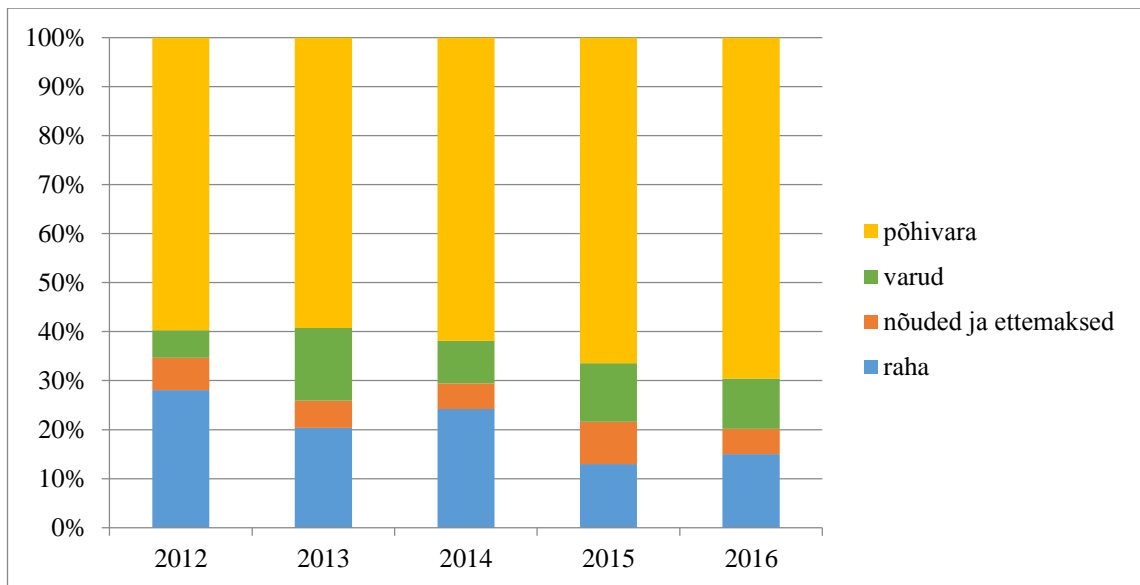
Joonis 7. AS-i Ahtol aktiva kirjete osakaal varadest

Allikas: autori arvutused

Kasumiaruande vertikaalanalüüsist tuleb välja, et kõikidel aastatel on kõige suuremateks kuludeks kaubad, toore, materjal ja teenused ning tööjõukulud, kuna nii tööjõud kui ka masinate korrashoidmine on turbatootmisel ühed olulisemad faktorid. Kauba, toore, materjali ja teenuste summad on aastate lõikes üsna stabiilsed olnud, kuid osakaal müügitulust on kõikunud – 2012., 2013. ja 2015. aastal on osakaal müügituludest olnud 42-45%, kuid 2014. ja 2016. aastal oli osakaal 36%. Kasumi osakaal tütarettevõtjalt on 2012. aastaga võrreldes 2013. aastal 61% langenud, järgmisel aastal 70% langenud, siis vahepeal 416% tõusnud ning 2016. aastal jälle langenud. Aruandeaasta kasumi protsent müügituludest on kõige suurem olnud 2012.aastal, seda tänu tütarettevõtelt saadud kasumile, mille osakaal müügituludest oli 56%.

2.2.2. AS Nurme Turvas vertikaalanalüüs

AS Nurme Turvas bilansi vertikaalanalüüsist on näha, et raha osakaal varadest on kõikunud 13-28% vahel, kõige kõrgem osakaal oli 2012. aastal ning kõige väiksem osakaal 2015. aastal (vt Joonis 8). Varude osakaal varadest 6-15% vahel, kõige väiksem osakaal 2012. aastal ning kõige suurem 2013. aastal. Põhivarade osakaal on 2012. aastal olnud 60% ning 2016. aastaks on tõusnud 70%-ni. Seega investeeritakse igal aastal põhivarasse nagu on näha ka rahavoogude aruandest. Kohustiste ja omakapitali poolel moodustavad kohustised 3-6% ning omakapital koguniski 94-97%, mis näitab, et ettevõtte on omade vahenditega jätkusuutlik ning ei ole kaasanud laenukapital, mis võiks jätkusuutlikkust ohtu seada [3].

Joonis 8. AS-i Nurme Turvas aktiiva kirjete osakaal varadest

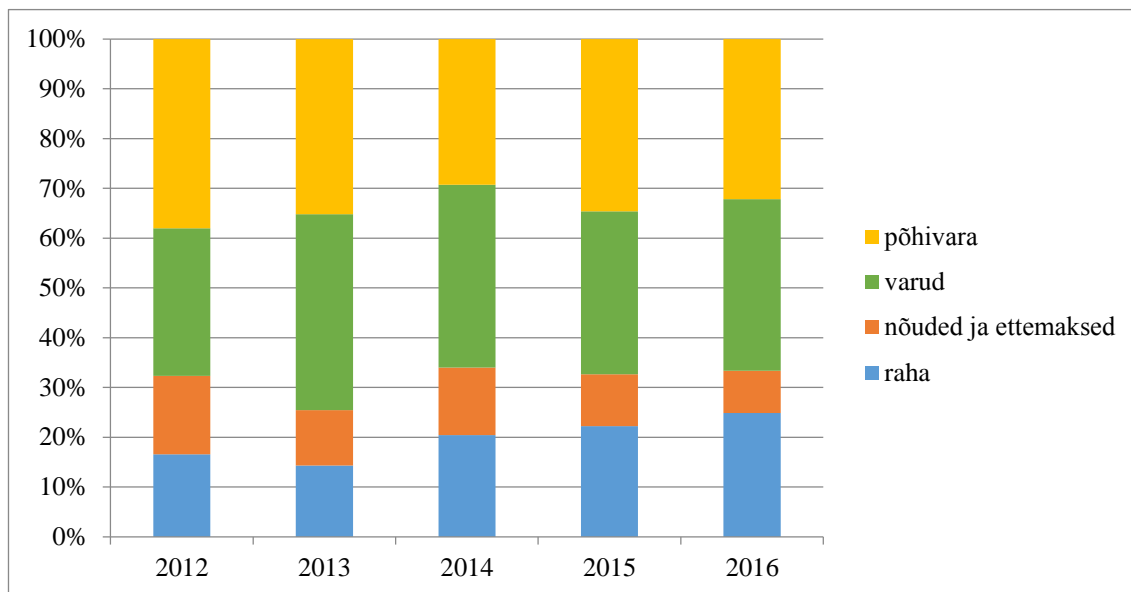
Allikas: autori arvutused

Kasumiaruande vertikaalanalüüsist selgub taaskord, et kõige suuremad kulud moodustavad kaubad, toore, materjal ja teenused ning tööjõukulud. AS-iga Ahtol võrreldes on Nurme Turba puhul eelnevalt nimetatud kulude osakaalud müügitulust väiksemad, seega kulud tooteühikule on väiksemad. [3] Tööjõukulude osakaal müügituludest on kõikunud 18-26%, seega ettevõtte juhtkond saab arvestada, et tööjõukulud moodustavad keskmiselt 23% müügituludest. Aruandeaasta kasumi protsent müügitulust oli 2012. aastal 35%, järgmisel aastal 50% ning peale seda on iga aastaga langenud. 2016. aastaks oli aruandeaasta kasum 23% müügitulust.

2.2.3. AS Elva E.P.T. vertikaalanalüüs

AS Elva E.P.T. bilansi vertikaalanalüüsist selgub, et suurema osa varadest moodustavad käibevarad, mis moodustavad olenevalt aastast 62-71% varadest. Raha osakaal varadest muutus kõige rohkem 2013. ja 2014. aasta võrdluses kui raha osakaal tõusis 29% (vt Joonis 9). Sellele võis kaasa aidata võrreldavate perioodide kõige suurem aruandeaasta kasum, mis horisontaalanalüüsi põhjal tõusis 2013. aastaga võrreldes 98%. Nõuete ja ettemaksete osakaal varadest on aastatega vähenenud ning on langenud 16%-lt 9%-le. Varude osakaal on käibevaradest kõige suurem, olenevalt aastast 30-39%, arvestades varude kõikuvat likviidsust võib öelda, et varusid on liiga palju. Nende säilitamine nõuab täiendavaid tööjõukulusid, kuna tuleb pidevalt turbaaunade temperatuuri mõõta, et turvas liiga kuumaks ei läheks ning vajadusel aunasid jahutamiseks laiali tõsta. Suuremad muutused põhivara osakaalus on olnud 2013. ja 2014. aasta analüüsis kui põhivara osakaal langes 17% ning

2014. ja 2015. aasta analüüsis kui osakaal tõusis 18%. Samas 2014. aastal põhivara väärtusel suurt muutust polnud, lihtsalt raha ja varusid oli rohkem, mis muutsid põhivarade osakaalu.

Joonis 9. AS-i Elva E.P.T. aktiva kirjete osakaal varadest

Allikas: autori arvutused

Passiva poolel on lühiajaliste kohustiste osakaal varadest püsinud 21-23% juures, kuid erandina saab välja tuua 2014. aasta kui osakaal oli 11%. Antud aastal olid võlad ja ettemaksed tunduvalt väiksemad ning eraldisi ei olnudki, kuna kõik otsustatud dividendid olid bilansipäevaks välja makstud. Ka pikaajalised kohustised on just 2014. aastal väiksemad. Omakapitali osakaal varadest on enamasti 74-76% ning 2014. aastal 88%.

Kasumiaruande vertikaalanalüüsist paistavad samuti silma kaubad, toore, materjal ja teenused ning tööjõukulud, just viimaste kulude osakaal on kõige selgemalt tõusnud – kui 2012. aastal oli tööjõukulude osakaal müügituludest 22%, siis 2016. aastaks oli tõusnud 44%-le. Seda põhjustab müügitulude langus, samas kui töötajad on ikkagi sama palju tööd teinud ning palkasid alandada ei saa. Pigem mõjutab inflatsioon palkasid tõstma. Aruandeaasta kasumi osakaal müügituludest oli kõige suurem 2014. aastal, mil moodustas 31%, mis tähendab, et tõus oli 2013. aastaga võrreldes 98%.

Horisontaal- ja vertikaalanalüüsi kõrval on ettevõtte finantsseisundi hindamisel abiks suhtarvud. Antud tulemused huvitavad juhtkonda, aktsionäre ja kreditore. Erinevad suhtarvud kajastavad

informatsiooni ettevõtte kasumimäärade, maksevõime ja heaolu kohta, samuti aitavad suhtarvud analüüsida tegevuse tulemuslikkust ja võimalikke ohte. [22, lk 60]

Suhtarvuanalüüs on kasulik abivahend, mis aitab võrrelda kahe või enama ettevõtte tulemusi, olenemata ettevõtete suurusest. Erinevad infotarbijad on huvitatud erinevatest suhtarvudest – aktsionäre huvitab ettevõtte kasumlikkus ja maksevõime, võlausaldajaid huvitavad nii maksevõime, likviidsus kui ka kasumlikkus ning tarnijaid huvitab ennekõike likviidsus. [18]

2.3. Likviidsussuhtarvud

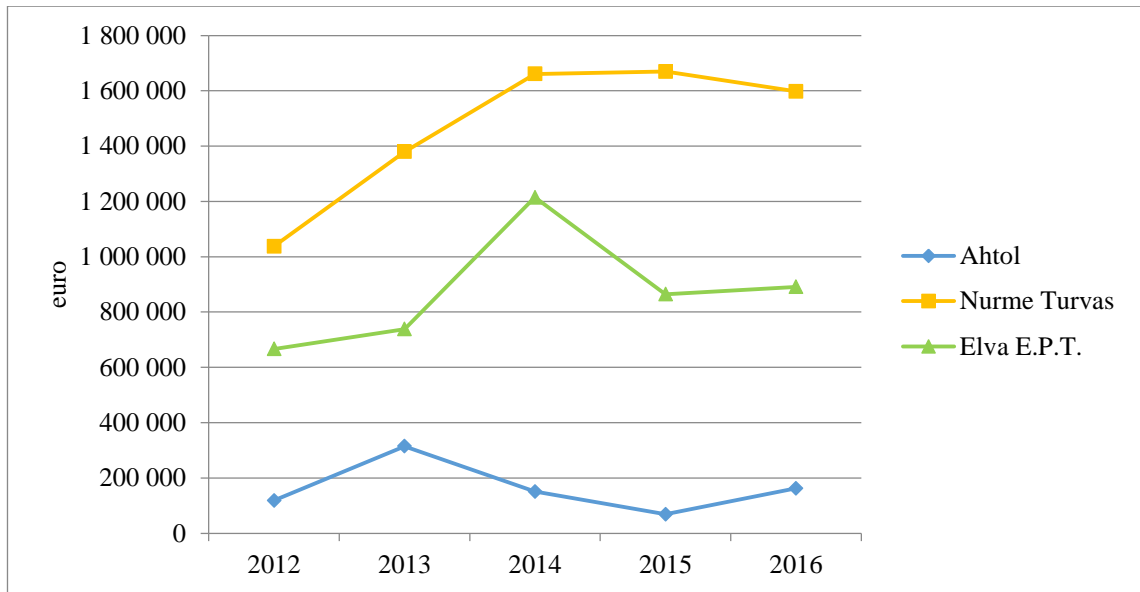
Likviidsussuhtarvud iseloomustavad ettevõtte võimet muuta varasid maksevahenditeks, et tasuda ostetud kaupade ja teenuste eest. Ettevõtete kõige likviidsemaks varaks on raha ning teiste varade likviidsus sõltub sellest, kui kiiresti suudetakse neid rahaks muuta. Seega likviidsus näitab ettevõtte võimet tasuda lühiajalisi kohustusi õigeaegselt. [15]

2.3.1. Käibekapital

Üks laialdasemalt kasutatavaid likviidsuse mõõtmise tegureid on käibekapital. See on summa, mille võrra käibevarad ületavad lühiajalisi kohustisi. Öeldakse, et käibekapital peaks suurenema koos ettevõtte tootmisvõimsusega. [4, lk 36] Käibekapital leidmiseks kasutatakse järgnevat valemit:

$$\textit{käibekapital} = \textit{käibevarad} - \textit{lühiajalised kohustised} \quad (1)$$

Tootmisettevõtete puhul peaks käibekapital positiivne olema. Järgnevalt jooniselt (vt Joonis 10) selgub, et Nurme Turba käibekapital oli kuni 2016. aastani tõusvas trendis, kuid jääb igal aastal soovituslikust vahemikust välja, käibekapital on igal aastal müügituludest 2 korda väiksem. Elva E.P.T. käibekapital on 2014. aastal tunduvalt suurem kui teistel aastatel. 2014. aastal on teiste aastatega võrreldes nii raha, nõudeid ja ettemakseid kui ka varusid kõige rohkem ning lühiajalistest kohustistest võlgasid ja ettemakseid kõige vähem. Käibekapital oli 2012. aastal müügituludest 5 korda väiksem, kuid 2016. aastaks juba 1 kord väiksem. Ahtoli käibekapital on kõikunud kõige madalamal, kuid käibekapitali kasutatakse kõige efektiivsemalt, sest käibekapital on müügituludest keskmiselt 7 korda väiksem.

Joonis 10. Käibekapital ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

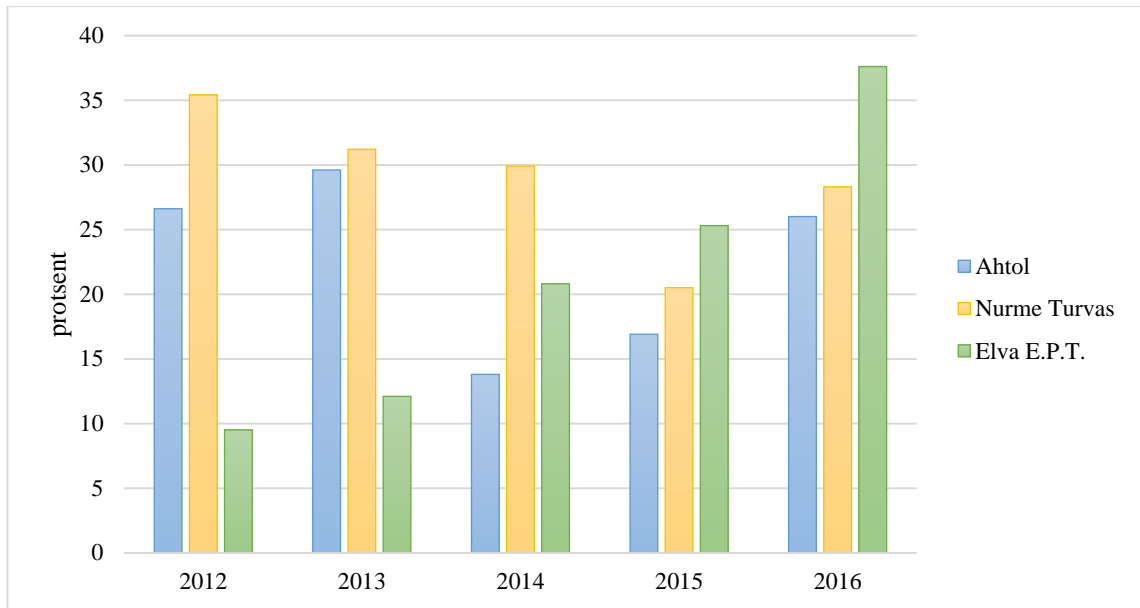
Seega selgus, et käibekapital on kõikidel analüüsitavatel ettevõtetel igal aastal positiivne ehk ettevõtted on maksejõulised. Soovituslik on, et käibekapital oleks müügituludest 5-6 korda väiksem.

2.3.2. Raha ja pank % müügituludest

Suhtarv näitab, mitu päeva saab ettevõtte oma jooksvaid kulusid katta. Tootmisettevõtte puhul peetakse rusikareegliks, et raha ja pangakontode suhe müügituludesse peaks olema 5-7%, sest mida pikem on tootmistsükkel, seda rohkem raha on vaja, et tootmist finantseerida [3].

$$\text{Raha ja pank \% müügituludest} = \frac{\text{raha ja pank} * 100}{\text{müügitulud}} \quad (2)$$

Järgnevast tulpdiagrammist (vt Joonis 11) on näha, et kõikidel ettevõtetel on raha ja pangakontode suhe müügituludesse üle 7%-i. Elva E.P.T. raha ja panga % müügituludest on iga aastaga tõusnud – olles 2012. aastal 9,5% ning 2016. aastal lausa 37,6%, mis päevadeks arvatuna on 137 päeva. Näitaja tõusu on põhjustanud müügitulude langemine samal kui vaba raha on juurde tulnud. Ahtoli näitaja oli 2012. ja 2013. aastal 27-30% juures, kuid 2014. aastal langes 13,8%-le. Kuna sellel aastal soetati suurema väärtusega põhivara ja maksti ka rohkem dividende. Peale seda on näitaja jälle iga aastaga tõusnud. 2016. aasta andmete põhjal saab öelda, et Ahtol saab enda jooksvaid kulusid katta 95 päeva.

Joonis 11. Raha ja pank % müügituludest ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Nurme Turvas oleks kõige paremal aastal ehk 2012. aastal saanud katta 129 päeva kulud ja kõige madalama näitajaga aastal ehk 2015. aastal 75 päeva kulud. Seega saab kindel olla, et ei Nurme Turbal ega ka teistel võrreldavatel ettevõtetel ei teki probleeme jooksvate kulude katmisega.

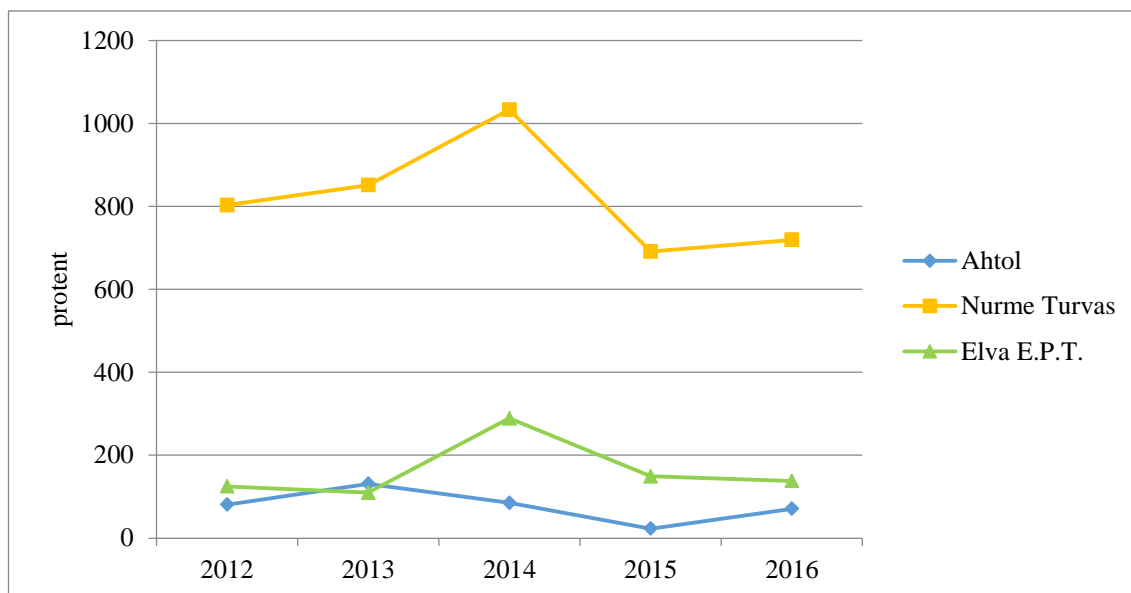
2.3.3. Kiire maksevalmiduse määr

Kiire maksevalmiduse %, teisisõnu hapestest, näitab ettevõtte võimet tasuda oma lühiajalised kohustised bilansipäeva seisuga. Maksevalmiduse % peaks olema suurem kui 100%. Väiksema maksevalmiduse korral tuleb analüüsida käibekapitali kirjete koosseisu ja käibesagedust. Suhtarv suureneb kui likviidsed varad suurenevad või lühiajalised kohustised vähenevad. Maksevalmiduse % leitakse järgneva valemiga [3]:

$$\text{Kiire maksevalmiduse \%} = \frac{(\text{raha ja pank} + \text{lühiajalised väärtpaberid} + \text{nõuded}) * 100}{\text{lühiajalised kohustised}} \quad (3)$$

Analüüsitava ettevõtte tegevusala arvestades analüüsitakse lühiajaliste kohustiste kate asemel kiire maksevalmiduse %, kuna lühiajaliste kohustiste kate sisaldab ka varusid, kuid turba nõudlus on aastate lõikes väga erinev, seega kiire maksevalmiduse % kajastab täpsemaid tulemusi võttes arvesse kõige likviidsemad käibevarad.

Järgnevalt jooniselt (vt Joonis 12) selgub, et kõige kõrgem kiire maksevalmiduse % on Nurme Turbal, mis 2014. aastal on 1033%. Näitaja on nii kõrge, kuna ettevõttel on palju vaba raha ning vähe lühiajalisi kohustisi. On küll hea kui ettevõttel on vaba raha, kuid samas viitab see käibevarade ebaefektiivsele kasutamisele.

Joonis 12. Kiire maksevalmiduse % ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Elva E.P.T. kiire maksevalmiduse % on kõikum. Nagu Nurme Turbal on ka Elval kiire maksevalmiduse % kõige suurem just 2014. aastal. Elva kiire maksevalmiduse % on kõikunud 110-290% vahel. Ahtoli näitaja on kõige madalam ning vastab rusikareeglile ainult 2013. aastal kui maksevalmiduse % on 131. Kõige madalam on 2015. aastal kui raha ja nõudeid oli vähe, samas kui lühiajalisi kohustisi oli teiste aastatega võrreldes kõige rohkem. Võttes arvesse, et Ahtoli lühiajalistest kohustistest enamuse moodustavad dividendivõlad, saab öelda, et ka Ahtoli näitaja vastaks rusikareeglile, kui dividendid arvestusest välja jätta.

2.4. Toimimis- ja kapitali struktuuri suhtarvud

Toimimissuhtarvud mõeldavad ettevõtte võimet panna erinevaid varasid müügitulu genereerima ning hindavad, kas ettevõtte juhtkond teeb piisavalt head tööd tulude ja raha saamiseks. Toimimissuhtarve on kasulik võrrelda teiste sama tegevusala ettevõtetega, kuna seeläbi selgub, kas ettevõtte protsessid on edukad või mitte. [19]

2.4.1. Laekumis- ja tasumisperiodid

Laekumisperiodid näitab keskmist päevade arvu, mille jooksul võlad ostjatelt laekuvad. Lühem laekumisperiodid tähendab, et ettevõtte investeeringuid debitoorsesse võlgnevusse kasutatakse efektiivsemalt. Tasumisperiodid näitab keskmist tarnijatele tasumise aega. Keskmise laekumisperiodid peaks tasumisperiodidiga võrduma, kuid veel parem kui tasumisperiodid on pikem. [4, lk 39-40] Järgnevalt on välja toodud laekumisperiodid ja tasumisperiodid valemid:

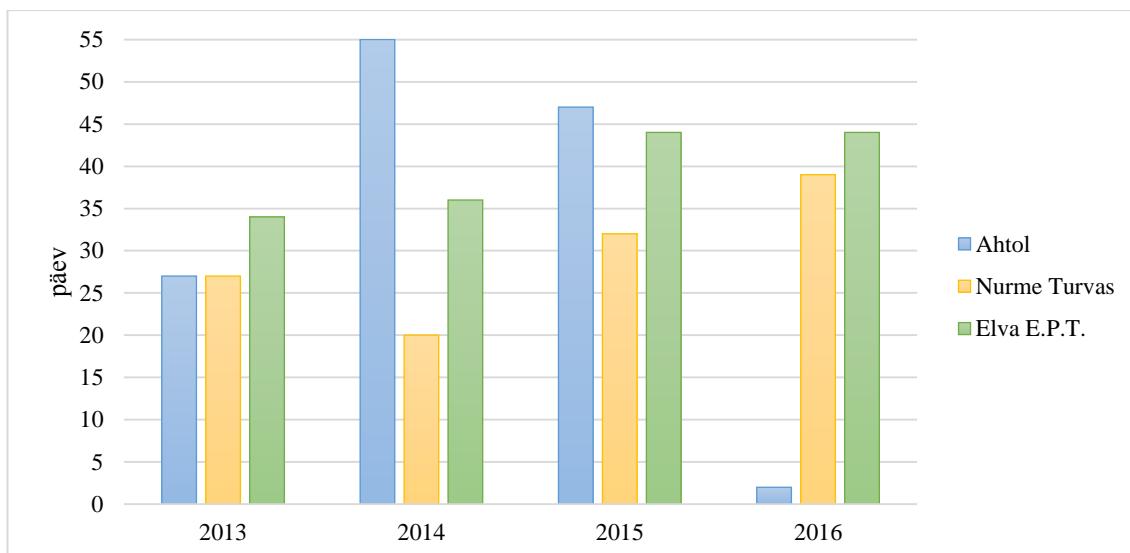
$$\text{keskmise laekumisperiodid} = \frac{\text{keskmised nõuded ostjate vastu} * 365}{\text{müügitulu}} \quad (4)$$

$$\text{keskmise tasumisperiodid} = \frac{\text{keskmised võlad tarnijatele} * 365}{\text{kaubad, toore, materjal, teenused}} \quad (5)$$

Järgmisel lehel olevatest tulpdiagrammidest (vt Joonis 13 ja Joonis 14) on näha, et kõikide ettevõtete puhul on laekumisperiodid tunduvalt pikemad, kui tasumisperiodid. Erandina saab välja tuua 2016. aasta Ahtoli laekumisperiodid, mis on 2 päeva, samas kui tasumisperiodid on 14 päeva.

Pikki laekumisperiodid saab põhjendada sellega, et turba müümine välisriikidesse satub tihtipeale sügis- ja talveperiodid, seetõttu on bilansipäeval suurtes summades nõudeid ostjate vastu üleval. Samas soovivad väliskliendid ka pikemaid maksetähtaegasid – üldiselt minimaalselt 30 päeva. Tasumisperiodid on lühikesed, kuna tarnijad on Eestis ning Eestis on maksetähtajad üldjuhul lühemad kui välisriikides. Oma mõju on ka sellel, et suurem osa kulutusi turba tootmiseks tehakse suvekuudel, kui on kogumisperiodid. [3]

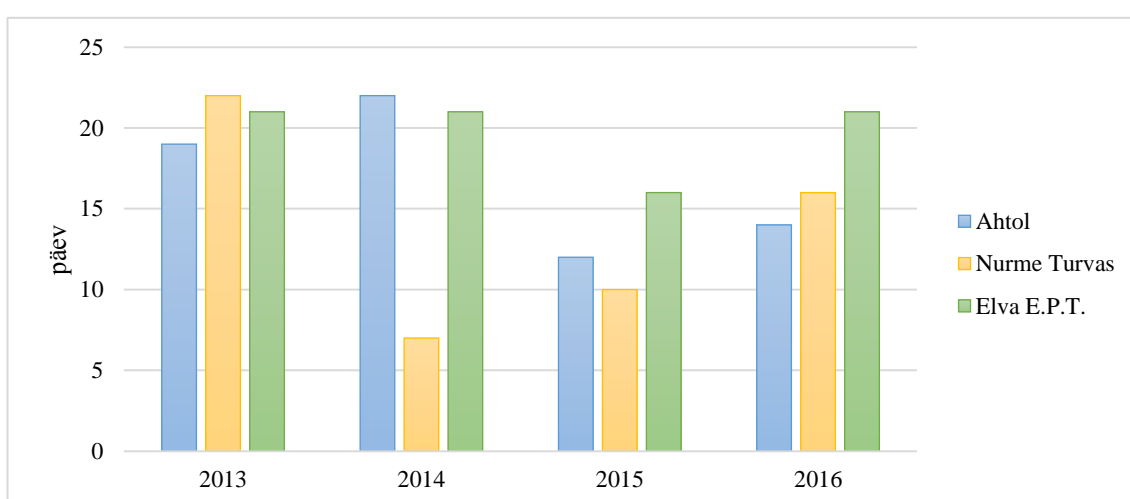
Ahtoli laekumisperiodid on kõikunud, olles 2014. aastal rekordilised 55 päeva, kui müüdi suur kogus turvast vahetult enne bilansipäeva ning samas juba 2016. aastal oli laekumisperiodid kõigest 2 päeva, mis on kordades vähem kui teistel võrreldavatel ettevõtetel. Põhjuseks on lahtise turba müügi eripära, et müügiperiodid ei ole pidev – mõnes periodis müüakse üks laev turvast, mõnes kolm. Sel aastal oli käive peaaegu kaks korda suurem kui eelnevatel aastatel ja müügist saadavad rahad olid bilansipäevaks laekunud. Elva ja Nurme laekumisperiodid on aastatega tõusnud – Elva laekumisperiodid on tõusnud 34 päeva pealt 44 päevani, Nurmel oli kõige madalam 20 päeva ning on tõusnud 39 päevani. Seega on näha, et tegevusalal ei ole välja kujunenud ühtset keskmist laekumisperiodid.

Joonis 13. Keskmised laekumisperiodid ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Järgnevalt tulpdiagrammist (vt Joonis 14) on näha, et tasumisperiodid kõiguvad kõikidel võrreldavatel ettevõtetel 7-22 päeva vahel. Kuna laekumisperiodid on tunduvalt pikemad kui tasumisperiodid, siis makstakse ise tarnijatele tunduvalt kiiremini kui ostjatelt turbamüügist laekub. 2014. aastal oli Nurme Turbal tasumisperiod palju lühem kui 2013. aastal. Selle põhjuseks võib olla, et 2014. aastal oli rohkem vaba raha ning maksti varem tarnijatele ära. Üldiselt on tasumisperiodid 2-3 nädalat ning kõik lõputöös käsitletavat ettevõtteid maksavad arveid tähtaegselt.

Joonis 14. Keskmised tasumisperiodid ettevõtete ja aastate lõikes

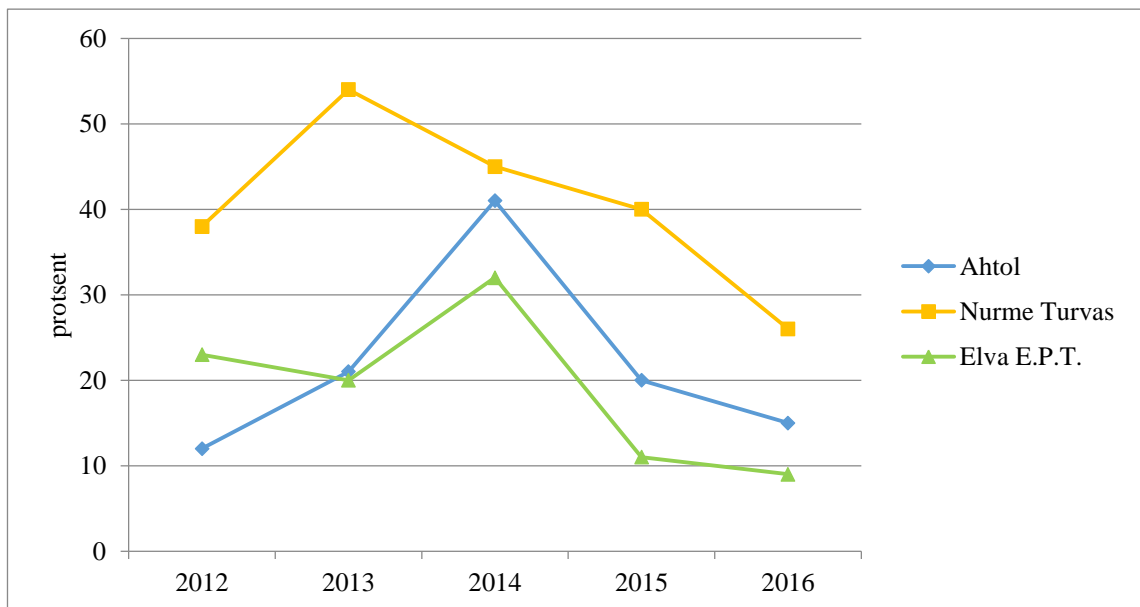
Allikas: autori arvutused

2.4.2. Tegevusmarginaal %

Tegevusmarginaal näitab, mitu protsenti igast müügituluna saadud eurost on alles enne finantskulusid ja tulumaksu. Tegevusmarginaali kaudu saab võrrelda samal tegevusalal tegutsevate ettevõtete efektiivsust olenemata sellest, kuidas ettevõtet on finantseeritud. Müügitulude vähenemine või kasumi enne finantskulusid ja makse summa suurenemine tõstab tegevusmarginaali. [10, lk 195] Tegevusmarginaal leitakse järgneva valemiga:

$$\text{Tegevusmarginaal \%} = \frac{\text{kasum enne finantskulusid ja makse} * 100}{\text{müügitulud}} \quad (6)$$

Järgnevalt jooniselt (vt Joonis 15) selgub, et kõikide ettevõtete tegevusmarginaal on igal aastal positiivne. Ahtoli ja Elva E.P.T. tegevusmarginaalid on sarnaselt kõikunud, aga viiest aastast neljal on Ahtoli tegevusmarginaal suurem olnud. Viimastel aastatel on kõikide analüüsitava ettevõtete tegevusmarginaal langenud. Kasumiaruannetest on näha, et kulud on suurenenud vaatamata müügitulude vähenemisele, sellest tekib madalam kasum enne finantskulusid ja makse ning see omakorda mõjutab tegevusmarginaali.

Joonis 15. Tegevusmarginaal ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Ahtoli tegevusmarginaal oli 2012. aastal 12%, 2013. aastal tõusis 21%-le, siis tegi suurema tõusu 2014. aastal 41% ehk iga euro pealt teeniti 0,41 eurot kasumit. Selle aasta kasum oli suurem tänu muudele ärituludele, mille moodustasid maa müügist saadud tulud. 2015. aastal langes näitaja 20%

peale ja 2016. aastal juba 15%-le. 2016. aastal oli müügitulu kõige suurem, aga valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus ning kaubad, toore, materjal ja teenused kulud olid suuremad, kui eelmistel aastatel, seega need vähendasid kasumit tunduvalt.

Kõige kõrgema tegevusmarginaaliga on Nurme Turvas, kus ühe euro kohta teenitakse kõige suuremat kasumit. Kõige kõrgem tegevusmarginaal oli 2013. aastal kui teiste aastatega võrreldes madalama müügituluga teeniti suurem ärikasum. Kasumiaruandest on näha, et antud aastal olid kauba, toore, materjali ja teenuste kulud tunduvalt madalamad ning põhivara müügist laekus rohkem kui teistel aastatel.

Elva E.P.T. tegevusmarginaal on peaaegu kõikidel aastatel kõige madalam. Müügitulud on küll Ahtoli omadest suuremad, kuid ka kulud on suuremad, mistõttu ärikasumi suhe müügituludesse on natukene madalam kui Ahtolil. Elva E.P.T. kõige kõrgem tegevusmarginaal oli 2014. aastal – 32%. Ehk iga müügituluna saadud ühest eurost jäi peale kulusid alles 0,32 eurot kasumit. Kõige madalam tegevusmarginaal oli 2016. aastal kui peale kulusid jäi alles 0,09 eurot kasumit iga müügitulu euro kohta.

2.4.3. Kasumi kvaliteedimäär %

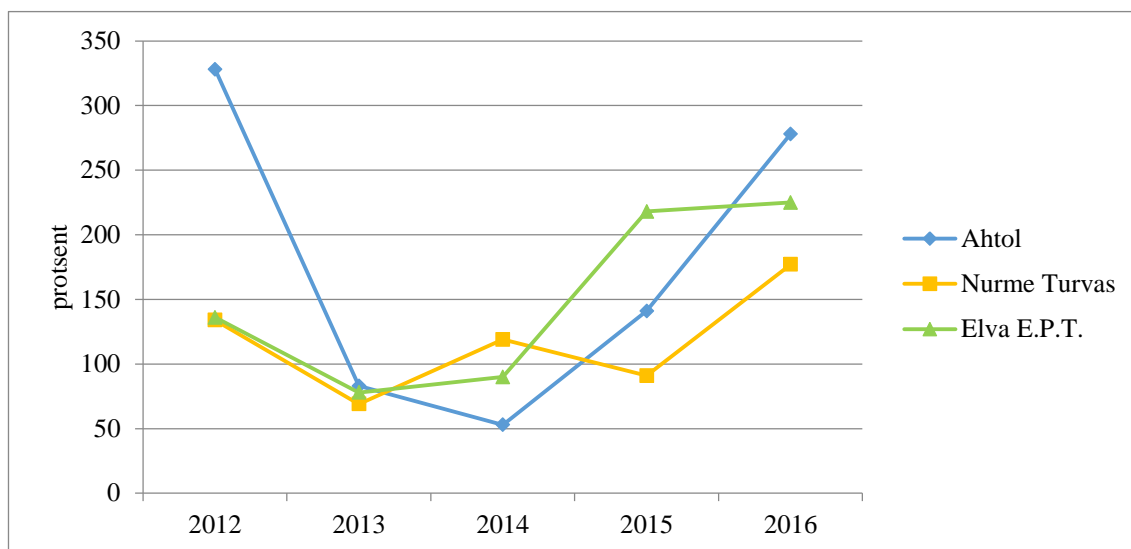
Kasumi kvaliteedimäär näitab reaalselt kättesaadud kasumit, mitte lihtsalt kasumiaruandes näidatud kasumit, mis ei pruugi veel realselt olemas olla. Soovitatav kasumi kvaliteedimäär on 100%. Suhtarv leitakse järgneva valemiga:

$$\text{Kasumi kvaliteedimäär} = \frac{\text{äritegevuse rahavood} * 100}{\text{kasum enne intresse ja makse}} \quad (7)$$

Järgmiselt jooniselt (vt Joonis 16) on näha, et kõige suurem muutus on olnud Ahtolil – kasumi kvaliteedimäär oli 2012. aastal 328%, 2014. aastaks oli langenud 53%-le ning seejärel tõusis 2016. aastal taaskord väga kõrgele ehk 278%-le. Kasumiaruannet ja rahavoogude aruannet analüüsid on näha, et kõige suurema kasumi kvaliteedimääraga aastatel oli äritegevuse rahavoogudes nõuete ja ettemaksete (2012. a) ning varude muutus (2016. a) suurem kui teistel aastatel. Samas oli kasum enne intresse ja makse tunduvalt väiksem kui näiteks 2014. aastal.

Nurme Turba kasumi kvaliteedimäär on enamasti kõige madalam ehk teised võrreldavad ettevõtted suudavad oma kasumit paremini rahaks muuta. Nurme Turba näitaja on nii 2013. kui ka 2015. aastal alla soovitusliku 100%-lise kasumi kvaliteedimäära. Kuid on näha, et üle aasta on kasumi kvaliteet olnud ka üle 100%, kõige parem tulemus on 2016. aastal kui kasumi kvaliteedimäär on

177%, kuna kasum enne intresse ja makse oli kõige väiksem ning äritegevuse rahavood tänu kulumiga korrigeerimisele ning nõuete ja ettemaksete muutusele peaaegu kõige suuremad.

Joonis 16. Kasumi kvaliteedimäär ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Elva E.P.T. kasumi kvaliteet on aastatega tõusnud. Suurem tõus on toimunud 2014. ja 2015. aasta võrdluses kui kasum enne intresse ja makse oli 2014. aastal ligi 3 korda suurem kui 2015. aastal, kuid rahavood äritegevusest olid vaid ligi kolmandiku ühe kolmandiku võrra suuremad. On näha, et 2015. aastal oli nii nõuete kui ka varude muutus positiivne, kuid 2014. aastal olid mõlemad kirjed negatiivsed.

Kõikide ettevõtete jaoks oli kasumi kvaliteeti arvestades kõige halvem 2013. aasta, mil kõigi kasumi kvaliteet jäi alla 100%. Kuna 2012. aasta oli tootmiseks ebasobiva ilmastikuga ning tootmismahd jäi kõikidel ettevõtetel suhteliselt väike. Seega ei olnud 2013. aastal nii suurt äritegevuse rahavoogu oodata.

2.5. Rentaablussuhtarvud

Rentaablussuhtarvude abil saavad juhtkond, investorid ja kreditorid hinnata ettevõtte võimet efektiivselt kasumit teenida. Rentaabluse analüüsimine on väga oluline, kuna alati ei taga isegi kõrge likviidsus või soodne kapitali struktuur piisavat kasumit. Suhtarvude leidmisel võrreldakse kasumit müügitulu, varade või omakapitaliga. [2, lk 319]

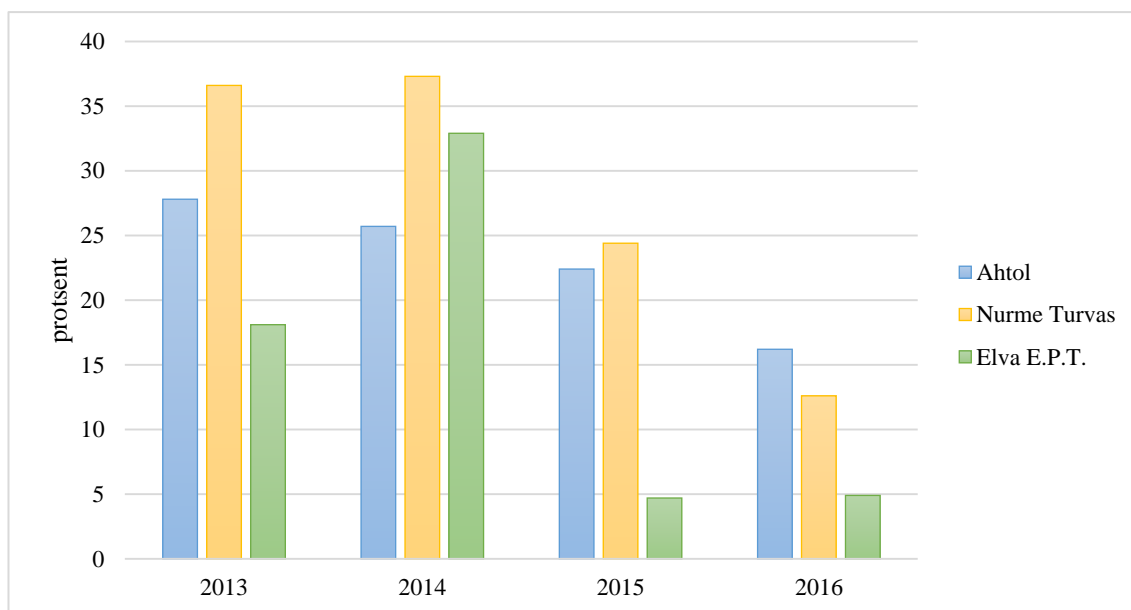
2.5.1. Vara rentaablus %

Vara rentaablus (ROA) näitab vara maksujärgset tootlikkust ehk kui palju teeniti iga ettevõtte paigutatud euro pealt. Suhtarvul suurel kindlat reeglit pole, küll aga peaks näitaja positiivne olema. [3] Vara rentaabluse % leitakse järgmise valemiga:

$$\text{vara rentaablus \%} = \frac{\text{puhaskasum} * 100}{\text{keskmine vara}} \quad (8)$$

Järgnevast tulpdiagrammist (vt Joonis 17) on näha, et Ahtoli vara rentaablus on igal aastal natukene langenud, kuna puhaskasum on vähenenud, samas kui varad on igal aastal suurenenud. Isegi 2016. aasta müügitulu, mis oli tunduvalt suurem kui teistel aastatel, ei aidanud kaasa puhaskasumi suurenemisele.

Nurme Turba näitaja on samuti langenud, kuid langus on olnud tunduvalt suurem – 2013. ja 2014. aastal oli vara rentaablus umbes 37%, 2015. aastal 26% ning 2016. aastaks oli vara rentaablus langenud 13%-le. Nagu Ahtolil on ka Nurme Turbal puhaskasum vähenenud ning varad iga aastaga suurenenud. Peamiselt on tehtud investeeringuid põhivarasse.

Joonis 17. Vara rentaablus ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Elva E.P.T. näitaja on olnud kõige muutlikum – 2013. aastal oli vara rentaablus 18%, 2014. aastal tõusis 33%-ni ning seejärel langes ligi 5%-le. 2014. aasta näitaja oli niivõrd kõrge tänu suuremale müügitulule võrreldes 2015. ja 2016. aastaga. Kulud kauba, toore, materjali ja teenuste peale on igal

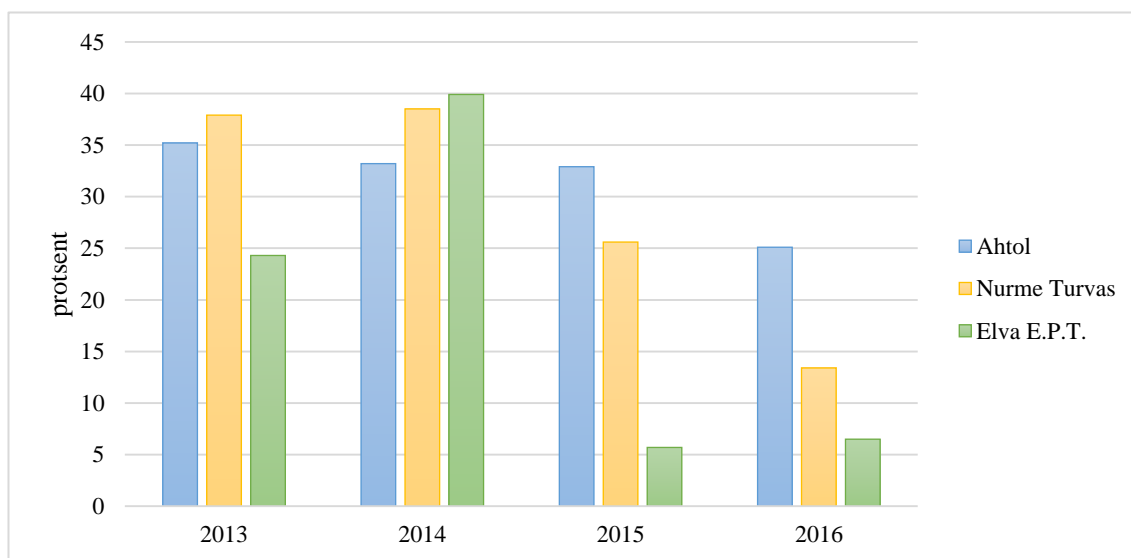
aastal korralikult langenud ja sellest tulenevalt oli ka 2014. aasta puhaskasum teiste aastatega võrreldes tunduvalt suurem. Elva E.P.T. kasumiaruandest on näha, et 2015. aastal olid eelmise aastaga võrreldus müügitulud väiksemad, samas müüdi turvast rohkem kui koguti ehk valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus oli miinuses ning tööjõukulud olid suuremad kui eelmisel aastal – kõik see põhjustas kordades väiksemat puhaskasumit. Ning 2016. aasta madala vara rentaablu peamiseks põhjuseks oli eelmise aastaga võrreldes 23% langenud müügitulu, millega langesid ka kulud ning puhaskasum oli 2015. aastaga võrreldes peaaegu võrdne.

2.5.2. Omakapitali rentaablus %

Omakapitali rentaablus (ROE) näitab, kui palju kasumit genereeritakse aktsionäride investeringutest. Kõige paremaid tulemusi saab kui võrrelda viie kuni kümne aasta tulemusi. [21] Omakapitali rentaablus leitakse järgneva valemiga:

$$\text{Omakapitali rentaablus \%} = \frac{\text{puhaskasum} * 100}{\text{keskmine omakapital}} \quad (9)$$

Alljärgnevast tulpdiagrammist (vt Joonis 18) on näha analüüsitava ettevõtete omakapitali rentaablus:

Joonis 18. Omakapitali rentaablus % ettevõtete ja aastate lõikes

Allikas: autori arvutused

Ahtoli omakapitali rentaablus on suhteliselt stabiilne – 2013. aastal 35,2%, 2014. aastal 33,2%, 2015. aastal 32,9% ning 2016. aastal on natukene langenud, nimelt on näitaja antud aastal 25,1%.

Üldiselt võib öelda, et omakapitali rentaablus on Ahtolil väga hea, aga juhul kui ettevõtte ei plaani laieneda, siis võib suurendada dividende, sest ei ole otsest vajadust omakapitali nii suurena hoida.

Nurme Turba omakapitali rentaablus oli 2013. ja 2014. aastal ligi 38%, 2015. aastal 25,6% ja 2016. aastal 13,4%, Nende näitajate põhjal selgub, et esimestel analüüsitavatel aastatel on omakapitali rentaablus väga heal tasemel, kuid 2016. aastal võiks näitaja suurem olla. Nimelt soovitatav omakapitali rentaablus peaks olema 15%.

Elva omakapitali rentaablus on 2013. ja 2014. aastal üle soovitusliku miinimumi ehk üle 15%, kuid 2015. ja 2016. aastal jääb näitaja liiga madalaks - 2015. aastal 5,7% ja 2016. aastal 6,5%. Nagu ka vara rentaabluse puhul tuleb siin selgelt välja, et puhaskasum on tunduvalt väiksem kui 2015. aastal ning see mõjutab omakorda ka keskmist omakapitali.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli leida peamised turba omahinda mõjutavad faktorid ning nende mõju turbatootjate finantstulemustele.

Lõputöös analüüsiti ilmastiku, kütusekulu ja tootmismaa suuruse mõju turba omahinnale kolme Eesti turbatootja näitel. Eesmärgiks oli leida peamised turba omahinda mõjutavad faktorid. Viidi läbi horisontaal-, vertikaal- ja suhtarvuanalüüs, mille käigus analüüsiti kolme konkurendi finantstulemusi. Lõputöös läbiviidud analüüside tulemusena saab välja tuua järgnevad järeldused ja ettepanekud:

- Ilmastik mõjutab turba omahinda, kuna turba kogumist ebasoosivate ilmadega kulutatakse iga kuupmeetri kogumisele rohkem ressursse. Halbade ilmadega tuleb turvast mitmeid kordi kuivatada, millega kaasnevad suuremad kütuse- ja tööjõukulud. Ilmastiku mõju on küll olemas, kuid ei ole nii suur, et takistaks finantsproгноoside tegemist. Selgus, et ei ole otsest korrelatsiooni kuu keskmiste näitajate ja tootmise omahinna vahel. Lisaks kuu keskmistele näitajatele tuleb arvestada ka päikesepaisteliste ja sademeterohkete päevade järjestikkust. Finantsprognose koostades tasub teha kaks stsenaariumit – tootmist soosivate ja tootmist mittesoosivate ilmade puhuks. Ettevõtetel endil on piisavalt finantsandmeid ja kogemusi, et koostada usaldusväärseid eelarveid.
- Tootmismaa suuruse ja turba omahinna vahelist seost oli kõige selgemini näha AS Ahtoli puhul, kellel tootmismaad on konkurentidega võrreldes tunduvalt vähem ning tooteühiku omahind on märgatavalt suurem. AS-i Nurme Turvas ja Elva E.P.T. puhul ei olnud seos nii selge, kuid suurusjärgude järgi on näha, et seos on siiski olemas. Kaasaegsed tootmismasinad võimaldavad suuremalt pinnalt turvast koguda ning väiksema tootmismaa puhul jääb masina koguvõimsus kasutamata. Samas kulum on kõikidel ühesugune, mistõttu väiksema tootmismaa puhul on kulumi summa ühikule suurem.
- Vertikaalanalüüsi tulemusena selgub, et AS-i Ahtol ja AS-i Nurme Turvas varadest moodustavad suurema osa põhivarad, kuid AS-il Elva E.P.T. moodustavad suurema osa käibevarad, täpsemalt varud. Elva E.P.T. ei ole viimastel aastatel enda masinaparki oluliselt

uuendanud. Samas kui AS Nurme Turvas on viimased viis aastat laienenud ning põhivarasse tunduvalt suuremaid investeeringuid teinud. See ilmneb ka AS-i Ahtol ja Nurme Turvas kaudkuludest, mis on aasta-aastalt kasvanud, samas kui AS-i Elva E.P.T. kaudkulud on aastatega tunduvalt langenud.

- Vertikaalanalüüsist ilmneb tööjõukulude pidev kasv, mida põhjustab pädeva tööjõu nappusest tingitud palgasurve. See võib hakata piirama ettevõtete konkurentsivõimet, kuna vaatamata suurenevatele tööjõukuludele turba hinda tõsta ei saa, sest teised Balti riigid müüvad turvast soodsama hinnaga. Teised Balti riigid asuvad ka Euroopale lähemal, mistõttu on autotranspordiga turba vedamine soodsam.
- Laekumis- ja tasumisperiodide võrdlemisest selgus, et kõikidel ettevõtetel on probleeme ostjatelt raha saamisega, nimelt laekumisperiodid on tunduvalt pikemad kui tasumisperiodid. Mistõttu ettevõtte annab raha kiiremini välja kui ise kätte saab. Küll aga antud ettevõtete puhul see otseselt probleeme ei tekita, kuna kõigil on piisavalt vaba raha. Ettepanek oleks ühtsustada laekumis- ja tasumisperioode, pidades läbirääkimisi ostjate ja tarnijatega.
- Ettevõtete suhtarvude võrdlemisest on näha, et ei tähenda, et mida suurem tootmispind, seda paremad näitajad. AS Ahtol on küll teistest ettevõtetest rabade pindala poolest tunduvalt väiksem, kuid ressursse kasutatakse küllaltki efektiivselt. Näiteks vara ja omakapitali rentaabluses on just AS Ahtol näidanud püsivalt häid tulemusi. Samuti selgub ka käibekapitali põhjal, et Ahtolis kasutatakse käibekapitali kõige efektiivsemalt.
- Lähitulevikus mõjutab ettevõtete tulemusi kütuse hind, kuna 01. veebruaril 2017. aastal tõusis kütuseaktsiis. Nagu kütuse hinna analüüsist oli näha, siis kütusekulu ühikule langes tänu kütuse hinna langemisele, kuid tõusva kütuseaktsiisiga tõuseb ka turba kuupmeetri omahind.
- Ettevõtetel tasub kaudkulusid detailsemalt analüüsida, et näha, kas on võimalusi turba omahinda kaudkulude arvelt vähendada. Tootmise omahindade analüüsist ilmnes, et aasta-aastalt suurenevad turbatootmises kaudkulud. Osaliselt on see seotud põhivarade soetamise ja kulumiga, kuid tasub leida ka teised tegurid.
- Ettevõtetel on soovituslik mõelda, kuidas ressursse efektiivsemalt kasutada. Samas sõltub see ettevõtte tulevikuplaanidest – kui on plaanis laieneda, siis tasub raha ettevõtte arvel

hoida, kuid ilma laienemisplaanideta tasub mõelda dividendide maksmisele või finantsinvesteeringutele, et vaba rahaga ettevõttele siiski tulu teenida. Lisaks ressursside efektiivsemale kasutamisele, tuleks panustada müügitööle, et laiendada kliendibaasi.

Autori hinnangul on lõputöö eesmärk täidetud – olulisemad omahinda mõjutavad faktorid leitud ning analüüsitud nende mõju finantstulemustele. Töö on praktilise väärtusega, kuna lõputöö andmetest on ettevõtete juhtkondadele kasu edasiste otsuste tegemisel.

KASUTATUD ALLIKAD

1. Ahtol AS majandusaasta aruanded 2012, 2013, 2014, 2015 ja 2016.
2. **Alver, J., Reinberg, L.** (2002). *Juhtimisarvestus: Teine, täiendatud väljaanne*. Tallinn: Deebet. 438 lk.
3. **Arnus, E.** (2017). Aktsiaseltside Ahtol, Nurme Turvas ja Elva E.P.T. tegevuse finantsanalüüs 2014-2016. (Ainetöö). TTÜ. Tallinn. 42 lk.
4. **Aruste, V.** (2007). *Finantsanalüüs: Vastused igapäevastele küsimustele*. Tallinn: Forenia. 171 lk.
5. **Eesti Turbaliit.** [WWW] <http://www.turbaliit.ee/turvas/> (05.04.2017).
6. Elva E.P.T. AS majandusaasta aruanded 2012, 2013, 2014, 2015 ja 2016.
7. Horizontal Analysis. – Accounting Tools. [WWW] <http://www.accountingtools.com/horizontal-analysis> (06.05.2017).
8. Horizontal Analysis. – Investopedia. [WWW] <http://www.investopedia.com/terms/h/horizontalanalysis.asp> (06.05.2017).
9. Horizontal or trend analysis of financial statements. – Accounting For Management. [WWW] <http://www.accountingformanagement.org/horizontal-analysis-of-financial-statements/> (07.05.2017).
10. **Ilisson, R.** (2004). *Finantsanalüüs ja planeerimine*. Tallinn: Nõu. 448 lk.
11. Indexmundi. (2013). Peat production by country. [WWW] <http://www.indexmundi.com/minerals/?product=peat> (06.04.2017).
12. **Joosten, H., Clarke, D.** (2002). Peatland distribution – in the world. [WWW] <http://peatmoss.com/peatland-distribution-in-the-world/> (05.04.2017).
13. KE08: Ettevõtetes tarbitud kütuse ja energia keskmine maksumus. (Andmed uuendatud 02.09.2016). – Eesti Statistika andmebaas. [WWW] <http://www.stat.ee/34172?highlight=k%C3%Bctus> (08.05.2017).
14. Keskkonnaagentuur. Eesti Meteoroloogia aastaraamatud 2012-2016. [WWW] <http://www.ilmateenistus.ee/ilmatarkus/publikatsioonid/aastaraamatud/> (25.03.2017).

15. **Kuusik, R.** (2010). Ettevõtte likviidsuse analüüsimisel ja juhtimisel kasutatavad suhtarvud. [WWW] <http://www.rmp.ee/raamatupidamine/raamatupidamine-yldiselt/ettevotte-likviidsuse-analuusimisel-ja-juhtimisel-kasutatavad-suhtarvud-2010-04-12> (24.04.2017).
16. **Niitlaan, E.** (2015). *Eesti turbatööstus ja päevaprobleemid*. (25.05.2017)
17. Nurme Turvas AS majandusaasta aruanded 2012, 2013, 2014, 2015 ja 2016.
18. **Obaidullah, J.** Financial Ratio Analysis. [WWW] <http://accountingexplained.com/financial/ratios/> (07.05.2017).
19. Quick Ratio. – Investopedia. [WWW] <http://www.investopedia.com/terms/q/quickratio.asp> (10.05.2017).
20. Raamatupidamise Toimkonna juhend 4. Muudetud 2016.
21. Return On Equity – ROE. – Investopedia. [WWW] <http://www.investopedia.com/terms/r/returnonequity.asp> (10.05.2017).
22. **Rünkla, J.** (2003). *Ärianalüüs*. Tallinn: Külim. 182 lk.
23. **Trumm, U., Rozental, V.** (2012). *Eesti turbatööstuse ajalugu*. Tallinn: In Nomine. 264 lk.
24. Vertical Analysis. – Accounting Tools. [WWW] <http://www.accountingtools.com/vertical-analysis> (06.05.2017).
25. Vertical Analysis. – Investopedia. [WWW] http://www.investopedia.com/terms/v/vertical_analysis.asp (06.05.2017).

LISAD

Lisa 1. AS-i Ahtol aruanded

BILANSS 30.09 seisuga	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Varad</i>					
Käibevara					
Raha	213 141	262 827	137 667	130 498	382 081
Nõuded ja ettemaksed	107 761	216 412	232 963	161 428	176 393
Varud	84 588	121 830	166 698	393 199	149 528
Kokku käibevara	405 490	601 069	537 328	685 125	708 002
Põhivara					
Finantsinvesteeringud	85 906	89 906	89 906	89 906	89 906
Materiaalne põhivara	779 878	758 372	911 437	852 075	949 558
Immateriaalne põhivara	0	0	0	10 650	8 520
Kokku põhivara	865 784	848 278	1 001 343	952 631	1 047 984
Kokku varad	1 271 274	1 449 347	1 538 671	1 637 756	1 755 986
<i>Kohustised ja omakapital</i>					
Kohustised					
Lühiajalised kohustised					
Laenukohustised	0	0	0	0	800
Võlad ja ettemaksed	253 305	258 953	335 816	545 416	495 202
Eraldised	33 509	27 618	50 452	70 892	49 867
Kokku lühiajalised kohustised	286 814	286 571	386 268	616 308	545 869
Pikaajalised kohustised					
Eraldised	0	0	0	13 247	26 494
Kokku pikaajalised kohustised	0	0	0	13 247	26 494
Kokku kohustised	286 814	286 571	386 268	629 555	572 363
Omakapital					
Aktiivkapital nimiväärtuses	28 000	28 000	28 000	28 000	28 000
Kohustuslik reservkapital	6 391	6 391	6 391	6 391	6 391
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	426 887	750 069	733 385	618 012	873 810
Aruandeaasta kasum (kahjum)	523 182	378 316	384 627	355 798	275 422
Kokku omakapital	984 460	1 162 776	1 152 403	1 008 201	1 183 623
Kokku kohustised ja omakapital	1 271 274	1 449 347	1 538 671	1 637 756	1 755 986

Lisa 1 järg

KASUMIARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Müügitulu	802 415	888 129	1 000 697	774 129	1 468 710
Muud äritulud	0	0	185 359	0	5 460
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	-59 755	39 187	29 935	235 889	-244 559
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	76 401	32 982	53 667	39 603	96 270
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-359 958	-374 168	-361 323	-337 242	-529 276
Mitmesugused tegevuskulud	-83 421	-98 283	-107 443	-104 190	-118 752
Tööjõukulud	-200 335	-213 374	-262 132	-311 269	-306 356
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-72 496	-86 194	-120 935	-138 972	-150 838
Muud ärikulud	-6 234	-433	-7 550	-420	-425
Kokku ärikasum (-kahjum)	96 617	187 846	410 275	157 528	220 234
Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	448 089	192 391	64 101	256 191	64 101
Intressikulud	199	163	-1 789	19	62
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	544 905	380 400	472 587	413 738	284 397
Tulumaks	-21 723	-2 084	-87 960	-57 940	-8975
Aruandeaasta kasum (kahjum)	523 182	378 316	384 627	355 798	275 422

RAHAVOOGUDE ARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Rahavood äritegevusest					
Ärikasum	96617	187846	410 275	157 528	220 234
Korrigeerimised					
Põhivara kulum ja väärtuse langus	72496	86194	120 935	138 972	150 838
Kasum (kahjum) põhivara müügist	4277	0	-178 275	0	-5 460
Muud korrigeerimised	0	8345	0	13 247	13 247
Kokku korrigeerimised	76 773	94 539	-57 340	152 219	158 625
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	104589	-108421	-80 510	188 945	-14 965
Varude muutus	61651	-37242	-44 868	-226 501	243 671
Äritegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	-10025	27809	54 923	-12 269	33 887
Laekunud intressid	399	163	28	19	62
Makstud intressid	-200	0	-1 816	0	0
Makstud ettevõtte tulumaks	-13292	-7975	-65 127	-37 500	-30 000
Kokku rahavood äritegevusest	316 512	156 719	215 565	222 441	611 514
Rahavood investeerimistegevusest					
Tasutud põhivara soetamisel	-181436	-73033	-288 049	-79 610	-249314
Laekunud põhivara müügist	0	0	192 324	0	8583
Tasutud tütarettevõtjate soetamisel	0	-4000	0	0	0
Laekunud dividendid	384322	192161	128 060	128 131	64101
Kokku rahavood investeerimistegevusest	202 886	115 128	32 335	48 521	-176 630
Rahavood finantseerimistegevusest					
Saadud laenud	0	0	93 000	0	800
Saadud laenude tagasimaksed	0	0	-93 000	0	0
Makstud dividendid	-434322	-222161	-373 060	-278 131	-184101
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-434 322	-222 161	-373 060	-278 131	-183 301
Kokku rahavood	85 076	49 686	-125 160	-7 169	251 583

Lisa 1 järg

HORIZONTAALANALÜÜS BILANSS 30.09 seisuga	2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
<i>Varad</i>								
Käibevara								
Raha	49 686	23,3	-125 160	-47,6	-7 169	-5,2	251 583	192,8
Nõuded ja ettemaksud	108 651	100,8	16 551	7,6	-71 535	-30,7	14 965	9,3
Varud	37 242	44,0	44 868	36,8	226 501	135,9	-243 671	-62,0
Kokku käibevara	195 579	48,2	-63 741	-10,6	147 797	27,5	22 877	3,3
<i>Põhivara</i>								
Finantsinvesteeringud	4 000	4,7	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Materiaalne põhivara	-21 506	-2,8	153 065	20,2	-59 362	-6,5	97 483	11,4
Immateriaalne põhivara	0	0,0	0	0,0	10 650	100,0	-2 130	-20,0
Kokku põhivara	-17 506	-2,0	153 065	18,0	-48 712	-4,9	95 353	10,0
Kokku varad	178 073	14,0	89 324	6,2	99 085	6,4	118 230	7,2
<i>Kohustised ja omakapital</i>								
<i>Kohustised</i>								
Lühiajalised kohustised								
Laenukohustised	0	0,0	0	0,0	0	0,0	800	100,0
Võlad ja ettemaksud	5 648	2,2	76 863	29,7	209 600	62,4	-50 214	-9,2
Eraldised	-5 891	-17,6	22 834	82,7	20 440	40,5	-21 025	-29,7
Kokku lühiajalised kohustised	-243	-0,1	99 697	34,8	230 040	59,6	-70 439	-11,4
<i>Pikaajalised kohustised</i>								
Eraldised	0	0,0	0	0,0	13 247	100,0	13 247	100,0
Kokku pikaajalised kohustised	0	0,0	0	0,0	13 247	100,0	13 247	100,0
Kokku kohustised	-243	-0,1	99 697	34,8	243 287	63,0	-57 192	-9,1
<i>Omakapital</i>								
Aktiivkapital nimiväärtuses	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Kohustuslik reservkapital	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	323 182	75,7	-16 684	-2,2	-115 373	-15,7	255 798	41,4
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-144 866	-27,7	6 311	1,7	-28 829	-7,5	-80 376	-22,6
Kokku omakapital	178 316	18,1	-10 373	-0,9	-144 202	-12,5	175 422	17,4
Kokku kohustised ja omakapital	178 073	14,0	89 324	6,2	99 085	6,4	118 230	7,2

Lisa 1 järg

HORISONTAALANALÜÜS	2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
KASUMIARUANNE	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
Müügitulu	85 714	10,7	112 568	12,7	-226 568	-22,6	694 581	89,7
Muud äritulud	0	0,0	185 359	100,0	-185 359	-100,0	5 460	100,0
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	98 942	165,6	-9 252	-23,6	205 954	688,0	-480 448	-203,7
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	-43 419	-56,8	20 685	62,7	-14 064	-26,2	56 667	143,1
Kaubad, toore, materjal ja teenused	14 210	3,9	-12 845	-3,4	-24 081	-6,7	192 034	56,9
Mitmesugused tegevuskulud	14 862	17,8	9 160	9,3	-3 253	-3,0	14 562	14,0
Tööjõukulud	13 039	6,5	48 758	22,9	49 137	18,7	-4 913	-1,6
Põhivara kulum ja väärtuse langus	13 698	18,9	34 741	40,3	18 037	14,9	11 866	8,5
Muud ärikulud	-5 801	-93,1	7 117	1643,6	-7 130	-94,4	5	1,2
Kokku ärikasum (-kahjum)	91 229	94,4	222 429	118,4	-252 747	-61,6	62 706	39,8
Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	-255 698	-57,1	-128 290	-66,7	192 090	299,7	-192 090	-75,0
Intressikulud	-36	-18,1	-1 952	-1197,5	1 808	-101,1	43	226,3
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-164 505	-30,2	92 187	24,2	-58 849	-12,5	-129 341	-31,3
Tulumaks	-19 639	-90,4	85 876	4120,7	-30 020	-34,1	-48 965	-84,5
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-144 866	-27,7	6 311	1,7	-28 829	-7,5	-80 376	-22,6

Lisa 1 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30.sept. % varadest					2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %
BILANSS 30.09 seisuga													
<i>Varad</i>													
Käibevara													
Raha	16,8	18,1	8,9	8,0	21,8	1,4	8,2	-9,2	-50,7	-1,0	-10,9	13,8	173,1
Nõuded ja ettemaksud	8,5	14,9	15,1	9,9	10,0	6,5	76,2	0,2	1,4	-5,3	-34,9	0,2	1,9
Varud	6,7	8,4	10,8	24,0	8,5	1,8	26,3	2,4	28,9	13,2	121,6	-15,5	-64,5
Kokku käibevara	31,9	41,5	34,9	41,8	40,3	9,6	30,0	-6,6	-15,8	6,9	19,8	-1,5	-3,6
Põhivara													
Finantsinvesteeringud	6,8	6,2	5,8	5,5	5,1	-0,6	-8,2	-0,4	-5,8	-0,4	-6,1	-0,4	-6,7
Materiaalne põhivara	61,3	52,3	59,2	52,0	54,1	-9,0	-14,7	6,9	13,2	-7,2	-12,2	2,0	3,9
Immateriaalne põhivara	0,0	0,0	0,0	0,7	0,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,7	100,0	-0,2	-25,4
Kokku põhivara	68,1	58,5	65,1	58,2	59,7	-9,6	-14,1	6,6	11,2	-6,9	-10,6	1,5	2,6
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
<i>Kohustised ja omakapital</i>													
Kohustised													
Lühiajalised kohustised													
Laenukohustised	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
Võlad ja ettemaksud	19,9	17,9	21,8	33,3	28,2	-2,1	-10,3	4,0	22,2	11,5	52,6	-5,1	-15,3
Eraldised	2,6	1,9	3,3	4,3	2,8	-0,7	-27,7	1,4	72,1	1,0	32,0	-1,5	-34,4
Kokku lühiajalised kohustised	22,6	19,8	25,1	37,6	31,1	-2,8	-12,4	5,3	27,0	12,5	49,9	-6,5	-17,4
Pikaajalised kohustised													
Eraldised	0,0	0,0	0,0	0,8	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	100,0	0,7	86,5
Kokku pikaajalised kohustised	0,0	0,0	0,0	0,8	1,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	100,0	0,7	86,5
Kokku kohustised	22,6	19,8	25,1	38,4	32,6	-2,8	-12,4	5,3	27,0	13,3	53,1	-5,8	-15,2
Omakapital													
Aktsiakapital nimiväärtuses	2,2	1,9	1,8	1,7	1,6	-0,3	-12,3	-0,1	-5,8	-0,1	-6,1	-0,1	-6,7
Kohustuslik reservkapital	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	-0,1	-12,3	0,0	-5,8	0,0	-6,1	0,0	-6,7
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	33,6	51,8	47,7	37,7	49,8	18,2	54,1	-4,1	-7,9	-9,9	-20,8	12,0	31,9
Aruandeaasta kasum (kahjum)	41,2	26,1	25,0	21,7	15,7	-15,1	-36,6	-1,1	-4,2	-3,3	-13,1	-6,0	-27,8
Kokku omakapital	77,4	80,2	74,9	61,6	67,4	2,8	3,6	-5,3	-6,6	-13,3	-17,8	5,8	9,5
Kokku kohustised ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lisa 1 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30. sept., % müügituludest					2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %
KASUMIARUANNE													
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud äritulud	0,0	0,0	18,5	0,0	0,4	0,0	0,0	18,5	100,0	-18,5	-100,0	0,4	100,0
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	7,4	4,4	3,0	30,5	16,7	-3,0	-40,7	-1,4	-32,2	27,5	918,6	-13,8	-45,4
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	9,5	3,7	5,4	5,1	6,6	-5,8	-61,0	1,6	44,4	-0,2	-4,6	1,4	28,1
Kaubad, toore, materjal ja teenused	44,9	42,1	36,1	43,6	36,0	-2,7	-6,1	-6,0	-14,3	7,5	20,7	-7,5	-17,3
Mitmesugused tegevuskulud	10,4	11,1	10,7	13,5	8,1	0,7	6,4	-0,3	-3,0	2,7	25,4	-5,4	-39,9
Tööjõukulud	25,0	24,0	26,2	40,2	20,9	-0,9	-3,8	2,2	9,0	14,0	53,5	-19,4	-48,1
Põhivara kulum ja väärtuse langus	9,0	9,7	12,1	18,0	10,3	0,7	7,4	2,4	24,5	5,9	48,5	-7,7	-42,8
Muud ärikulud	0,8	0,0	0,8	0,1	0,0	-0,7	-93,7	0,7	1447,5	-0,7	-92,8	0,0	-46,7
Kokku ärikasum (-kahjum)	12,0	21,2	41,0	20,3	15,0	9,1	75,7	19,8	93,8	-20,6	-50,4	-5,4	-26,3
Kasum (kahjum) tütar- ja sidusettevõtjatelt	55,8	21,7	6,4	33,1	4,4	-34,2	-61,2	-15,3	-70,4	26,7	416,6	-28,7	-86,8
Intressikulud	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	-26,0	0,2	874,1	-0,2	-98,6	0,0	72,0
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	67,9	42,8	47,2	53,4	19,4	-25,1	-36,9	4,4	10,3	6,2	13,2	-34,1	-63,8
Tulumaks	2,7	0,2	8,8	7,5	0,6	-2,5	-91,3	8,6	3645,9	-1,3	-14,9	-6,9	-91,8
Aruandeaasta kasum (kahjum)	65,2	42,6	38,4	46,0	18,8	-22,6	-34,7	-4,2	-9,8	7,5	19,6	-27,2	-59,2

Allikas: [1]; autori arvutused

Märkus. Allikaviide kehtib kõikidele Lisas 1 esitatud tabelitele.

Lisa 2. AS-i Nurme Turvas aruanded

BILANSS 31.12 seisuga	2012	2013	2014	2015	2016
Varad					
Käibevara					
Raha	805 332	745 573	1 137 728	706 230	868 485
Nõuded ja ettemaksud	189 536	203 924	246 519	470 750	294 716
Varud	162 454	540 323	408 804	647 794	594 798
Kokku käibevara	1 157 322	1 489 820	1 793 051	1 824 774	1 757 999
Põhivara					
Materiaalne põhivara	1 713 790	2 168 806	2 909 512	3 616 122	4 016 821
Immateriaalne põhivara	0	1 083	833	583	333
Kokku põhivara	1 713 790	2 169 889	2 910 345	3 616 705	4 017 154
Kokku varad	2 871 112	3 659 709	4 703 396	5 441 479	5 775 153
Kohustised ja omakapital					
Kohustised					
Lühiajalised kohustised					
Laenukohustised	2 634	0	0	0	0
Võlad ja ettemaksud	117 159	109 926	132 316	155 298	160 326
Kokku lühiajalised kohustised	119 793	109 926	132 316	155 298	160 326
Pikaajalised kohustised					
Eraldised	0	0	0	169 063	185 046
Kokku pikaajalised kohustised	0	0	0	169 063	185 046
Kokku kohustised	119 793	109 926	132 316	324 361	345 372
Omakapital					
Aktiivkapital nimiväärtuses	41 400	41 400	41 400	41 400	41 400
Kohustuslik reservkapital	4 026	4 026	4 026	4 026	4 026
Muud reservid	21 006	21 006	21 006	21 006	21 006
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	1 880 010	2 288 887	2 943 351	3 811 568	4 654 686
Aruandeaasta kasum (kahjum)	804 877	1 194 464	1 561 297	1 239 118	708 663
Kokku omakapital	2 751 319	3 549 783	4 571 080	5 117 118	5 429 781
Kokku kohustised ja omakapital	2 871 112	3 659 709	4 703 396	5 441 479	5 775 153

Lisa 2 järg

KASUMIARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Müügitulu	2 277 259	2 389 533	3 809 865	3 439 675	3 068 572
Muud äritulud	7 344	199 877	37 215	22 203	37 617
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	-15 562	235 100	-21 260	207 197	-52 483
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	93 069	118 406	139 744	167 178	107 402
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-611 574	-586 383	-975 323	-1 008 238	-806 329
Mitmesugused tegevuskulud	-167 947	-191 528	-189 958	-252 595	-242 829
Tööjõukulud	-478 763	-571 409	-702 379	-770 293	-798 189
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-243 290	-292 214	-392 359	-429 289	-504 436
Muud ärikulud	-3 735	-3 543	-2 415	-3 360	-3 360
Kokku ärikasum (-kahjum)	856 801	1 297 839	1 703 130	1 372 478	805 965
Intressikulud	1 187	1 891	1 711	1 640	1 698
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	857 988	1 299 730	1 704 841	1 374 118	807 663
Tulumaks	-53 111	-105 266	-143 544	-135 000	-99 000
Aruandeaasta kasum (kahjum)	804 877	1 194 464	1 561 297	1 239 118	708 663

RAHAVOOGUDE ARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Rahavood äritegevusest					
Ärikasum	856801	1297839	1 687 147	1 372 478	805 965
Korrigeerimised					
Põhivara kulum ja väärtuse langus	243290	292214	392 359	429 289	504 436
Kasum (kahjum) põhivara müügist	-7344	-198705	-37 215	-21 212	-37 456
Muud korrigeerimised	0	0	15 983	42 034	15 983
Kokku korrigeerimised	235 946	93 509	371 127	450 111	482 963
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	49062	-14388	-42 595	-224 231	176 034
Varude muutus	23925	-377869	131 519	-238 990	52 996
Äritegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	34893	-7233	22 390	22 982	5 028
Laekunud intressid	2141	2010	1 718	1 640	1 698
Makstud intressid	-954	-119	-7	0	0
Makstud ettevõtte tulumaks	-53111	-105266	-143 544	-135 000	-99 000
Kokku rahavood äritegevusest	1 148 703	888 483	2 027 755	1 248 990	1 425 684
Rahavood investeerimistegevusest					
Tasutud põhivara soetamisel	-736995	-753618	-1 174 600	-1 175 488	-914929
Laekunud põhivara müügist	44427	204010	79 000	35 000	47500
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-692 568	-549 608	-1 095 600	-1 140 488	-867 429
Rahavood finantseerimistegevusest					
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	-28842	-2634	0	0	0
Makstud dividendid	-199800	-396000	-540 000	-540 000	-396000
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-228 642	-398 634	-540 000	-540 000	-396 000
Kokku rahavood	227 493	-59 759	392 155	-431 498	162 255

HORISONTAALANALÜÜS	2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
BILANSS 31.12 seisuga	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
Varad								
Käibevara								
Raha	-59 759	-7,4	392 155	52,6	-431 498	-37,9	162 255	23,0
Nõuded ja ettemaksed	14 388	7,6	42 595	20,9	224 231	91,0	-176 034	-37,4
Varud	377 869	232,6	-131 519	-24,3	238 990	58,5	-52 996	-8,2
Kokku käibevara	332 498	28,7	303 231	20,4	31 723	1,8	-66 775	-3,7
Põhivara								
Materiaalne põhivara	455 016	26,6	740 706	34,2	706 610	24,3	400 699	11,1
Immateriaalne põhivara	1 083	100,0	-250	-23,1	-250	-30,0	-250	-42,9
Kokku põhivara	456 099	26,6	740 456	34,1	706 360	24,3	400 449	11,1
Kokku varad	788 597	27,5	1 043 687	28,5	738 083	15,7	333 674	6,1
Kohustised ja omakapital								
Kohustised								
Lühiajalised kohustised								
Laenukohustised	-2 634	-100,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Võlad ja ettemaksed	-7 233	-6,2	22 390	20,4	22 982	17,4	5 028	3,2
Kokku lühiajalised kohustised	-9 867	-8,2	22 390	20,4	22 982	17,4	5 028	3,2
Pikaajalised kohustised								
Eraldised	0	0,0	0	0,0	169 063	100,0	15 983	9,5
Kokku pikaajalised kohustised	0	0,0	0	0,0	169 063	100,0	15 983	9,5
Kokku kohustised	-9 867	-8,2	22 390	20,4	192 045	145,1	21 011	6,5
Omakapital								
Aktsiakapital nimiväärtuses	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Kohustuslik reservkapital	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Muud reservid	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	408 877	21,7	654 464	28,6	868 217	29,5	843 118	22,1
Aruandeaasta kasum (kahjum)	389 587	48,4	366 833	30,7	-322 179	-20,6	-530 455	-42,8
Kokku omakapital	798 464	29,0	1 021 297	28,8	546 038	11,9	312 663	6,1
Kokku kohustised ja omakapital	788 597	27,5	1 043 687	28,5	738 083	15,7	333 674	6,1

Lisa 2 järg

HORISONTAALANALÜÜS	2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
KASUMIARUANNE	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
Müügitulu	112 274	4,9	1 420 332	59,4	-370 190	-9,7	-371 103	-10,8
Muud äritulud	192 533	2621,6	-162 662	-81,4	-15 012	-40,3	15 414	69,4
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	250 662	1610,7	-256 360	-109,0	228 457	-1074,6	-259 680	-125,3
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	25 337	27,2	21 338	18,0	27 434	19,6	-59 776	-35,8
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-25 191	-4,1	388 940	66,3	32 915	3,4	-201 909	-20,0
Mitmesugused tegevuskulud	23 581	14,0	-1 570	-0,8	62 637	33,0	-9 766	-3,9
Tööjõukulud	92 646	19,4	130 970	22,9	67 914	9,7	27 896	3,6
Põhivara kulum ja väärtuse langus	48 924	20,1	100 145	34,3	36 930	9,4	75 147	17,5
Muud ärikskulud	-192	-5,1	-1 128	-31,8	945	39,1	0	0,0
Kokku ärikskasum (-kahjum)	441 038	51,5	405 291	31,2	-330 652	-19,4	-566 513	-41,3
Intressikulud	704	59,3	-180	-9,5	-71	-4,1	58	3,5
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	441 742	51,5	405 111	31,2	-330 723	-19,4	-566 455	-41,2
Tulumaks	52 155	98,2	38 278	36,4	-8 544	-6,0	-36 000	-26,7
Aruandeaasta kasum (kahjum)	389 587	48,4	366 833	30,7	-322 179	-20,6	-530 455	-42,8

Lisa 2 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30.sept., % varadest					2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %
BILANSS 31.12 seisuga													
Varad													
Käibevara													
Raha	28,0	20,4	24,2	13,0	15,0	-7,7	-27,4	3,8	18,7	-11,2	-46,3	2,1	15,9
Nõuded ja ettemaksud	6,6	5,6	5,2	8,7	5,1	-1,0	-15,6	-0,3	-5,9	3,4	65,1	-3,5	-41,0
Varud	5,7	14,8	8,7	11,9	10,3	9,1	160,9	-6,1	-41,1	3,2	37,0	-1,6	-13,5
Kokku käibevara	40,3	40,7	38,1	33,5	30,4	0,4	1,0	-2,6	-6,4	-4,6	-12,0	-3,1	-9,2
Põhivara													
Materiaalne põhivara	59,7	59,3	61,9	66,5	69,6	-0,4	-0,7	2,6	4,4	4,6	7,4	3,1	4,7
Immateriaalne põhivara	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0	0,0	-40,2	0,0	-39,5	0,0	-46,2
Kokku põhivara	59,7	59,3	61,9	66,5	69,6	-0,4	-0,7	2,6	4,4	4,6	7,4	3,1	4,7
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kohustised ja omakapital													
Kohustised													
Lühiajalised kohustised													
Laenukohustised	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,1	-100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Võlad ja ettemaksud	4,1	3,0	2,8	2,9	2,8	-1,1	-26,4	-0,2	-6,3	0,0	1,4	-0,1	-2,7
Kokku lühiajalised kohustised	4,2	3,0	2,8	2,9	2,8	-1,2	-28,0	-0,2	-6,3	0,0	1,4	-0,1	-2,7
Pikaajalised kohustised													
Eraldised	0,0	0,0	0,0	3,1	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	100,0	0,1	3,1
Kokku pikaajalised kohustised	0,0	0,0	0,0	3,1	3,2	0,0	0,0	0,0	0,0	3,1	100,0	0,1	3,1
Kokku kohustised	4,2	3,0	2,8	6,0	6,0	-1,2	-28,0	-0,2	-6,3	3,1	111,9	0,0	0,3
Omakapital													
Aktiivkapital nimiväärtuses	1,4	1,1	0,9	0,8	0,7	-0,3	-21,5	-0,3	-22,2	-0,1	-13,6	0,0	-5,8
Kohustuslik reservkapital	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-21,5	0,0	-22,2	0,0	-13,6	0,0	-5,8
Muud reservid	0,7	0,6	0,4	0,4	0,4	-0,2	-21,5	-0,1	-22,2	-0,1	-13,6	0,0	-5,8
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	65,5	62,5	62,6	70,0	80,6	-2,9	-4,5	0,0	0,1	7,5	11,9	10,6	15,1
Aruandeaasta kasum (kahjum)	28,0	32,6	33,2	22,8	12,3	4,6	16,4	0,6	1,7	-10,4	-31,4	-10,5	-46,1
Kokku omakapital	95,8	97,0	97,2	94,0	94,0	1,2	1,2	0,2	0,2	-3,1	-3,2	0,0	0,0
Kokku kohustised ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lisa 2 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30. sept., % müügituludest					2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %
KASUMIARUANNE													
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud äritulud	0,3	8,4	1,0	0,6	1,2	8,0	2493,8	-7,4	-88,3	-0,3	-33,9	0,6	89,9
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	0,7	9,8	0,6	6,0	1,7	9,2	1339,7	-9,3	-94,3	5,5	979,5	-4,3	-71,6
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	4,1	5,0	3,7	4,9	3,5	0,9	21,2	-1,3	-26,0	1,2	32,5	-1,4	-28,0
Kaubad, toore, materjal ja teenused	26,9	24,5	25,6	29,3	26,3	-2,3	-8,6	1,1	4,3	3,7	14,5	-3,0	-10,4
Mitmesugused tegevuskulud	7,4	8,0	5,0	7,3	7,9	0,6	8,7	-3,0	-37,8	2,4	47,3	0,6	7,8
Tööjõukulud	21,0	23,9	18,4	22,4	26,0	2,9	13,7	-5,5	-22,9	4,0	21,5	3,6	16,2
Põhivara kulum ja väärtuse langus	10,7	12,2	10,3	12,5	16,4	1,5	14,5	-1,9	-15,8	2,2	21,2	4,0	31,7
Muud ärikulud	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-9,6	-0,1	-57,2	0,0	54,1	0,0	12,1
Kokku ärikasum (-kahjum)	37,6	54,3	44,7	39,9	26,3	16,7	44,4	-9,6	-17,7	-4,8	-10,7	-13,6	-34,2
Intressikulud	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	51,8	0,0	-43,3	0,0	6,2	0,0	16,1
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	37,7	54,4	44,7	39,9	26,3	16,7	44,4	-9,6	-17,7	-4,8	-10,7	-13,6	-34,1
Tulumaks	2,3	4,4	3,8	3,9	3,2	2,1	88,9	-0,6	-14,5	0,2	4,2	-0,7	-17,8
Aruandeaasta kasum (kahjum)	35,3	50,0	41,0	36,0	23,1	14,6	41,4	-9,0	-18,0	-5,0	-12,1	-12,9	-35,9

Allikas: [17]; autori arvutused

Märkus. Allikaviide kehtib kõikidele Lisas 2 esitatud tabelitele.

Lisa 3. AS-i Elva E.P.T. aruanded

BILANSS 30.09 seisuga	2012	2013	2014	2015	2016
Varad					
Käibevara					
Raha	286 118	242 544	415 942	434 251	494 764
Nõuded ja ettemaksed	271 864	188 594	276 472	202 701	170 048
Varud	512 130	667 947	747 850	638 904	686 289
Kokku käibevara	1 070 112	1 099 085	1 440 264	1 275 856	1 351 101
Põhivara					
Nõuded ja ettemaksed	16 883	12 881	9 715	6 000	1 291
Materiaalne põhivara	639 729	584 960	586 155	669 754	639 841
Kokku põhivara	656 612	597 841	595 870	675 754	641 132
Kokku varad	1 726 724	1 696 926	2 036 134	1 951 610	1 992 233
Kohustised ja omakapital					
Kohustised					
Lühiajalised kohustised					
Laenukohustised	29 118	46 617	39 097	17 685	17 572
Võlad ja ettemaksed	347 911	287 285	186 637	343 743	392 361
Eraldised	26 582	26 582	0	50 000	50 000
Kokku lühiajalised kohustised	403 611	360 484	225 734	411 428	459 933
Pikaajalised kohustised					
Laenukohustised	52 477	55 683	16 586	53 583	50 051
Kokku pikaajalised kohustised	52 477	55 683	16 586	53 583	50 051
Kokku kohustised	456 088	416 167	242 320	465 011	509 984
Omakapital					
Aktsiakapital nimiväärtuses	48 490	48 490	48 490	48 490	48 490
Ülekurss	27 785	27 785	27 785	27 785	27 785
Kohustuslik reservkapital	4 882	4 882	4 882	4 882	4 882
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	691 097	889 275	1 099 398	1 312 453	1 305 238
Aruandeaasta kasum (kahjum)	498 382	310 327	613 259	92 989	95 854
Kokku omakapital	1 270 636	1 280 759	1 793 814	1 486 599	1 482 249
Kokku kohustised ja omakapital	1 726 724	1 696 926	2 036 134	1 951 610	1 992 233

Lisa 3 järg

KASUMIARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Müügitulu	3 017 607	2 002 777	1 995 162	1 717 221	1 314 551
Muud äritulud	5 342	61 149	4 671	17 457	12 282
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	-193 403	171 074	82 695	-146 349	31 231
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	28 346	0	88 462	45 768	46 811
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-1 208 841	-985 259	-748 242	-620 630	-513 424
Mitmesugused tegevuskulud	-80 317	-50 663	-36 458	-39 768	-37 668
Tööjõukulud	-663 397	-620 277	-591 896	-613 268	-574 045
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-213 154	-186 606	-151 254	-155 987	-155 359
Muud ärikulud	-6 148	-1 738	-2 244	-11 797	-2 335
Kokku ärikasum (-kahjum)	686 035	390 457	640 896	192 647	122 044
Intressikulud	0	0	-1 745	-871	-1 500
Muud finantstulud ja -kulud	-1 469	-329	745	1 264	361
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	684 566	390 128	639 896	193 040	120 905
Tulumaks	-186 184	-79 801	-26 637	-100 051	-25051
Aruandeaasta kasum (kahjum)	498 382	310 327	613 259	92 989	95 854

RAHAVOOGUDE ARUANNE	2012	2013	2014	2015	2016
Rahavood äritegevusest					
Ärikasum	686035	390457	640 896	192 647	122 044
Korrigeerimised					
Põhivara kulum ja väärtuse langus	213154	186606	151 254	155 987	155 359
Kasum (kahjum) põhivara müügist	0	-55994	-1 250	-6 291	-9 917
Muud korrigeerimised					
Kokku korrigeerimised	213 154	130 612	150 004	149 696	145 442
Äritegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-24234	83155	-76 960	63 212	32 921
Varude muutus	189514	-155817	-79 903	108 946	-47 385
Äritegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	30045	-60626	-27 320	-16 285	48 618
Makstud intressid	-1704	-2377	-1 745	-871	-1 500
Makstud ettevõtte tulumaks	-159602	-79801	-26 618	-76 609	-25 051
Kokku rahavood äritegevusest	933 208	305 603	578 354	420 736	275 089
Rahavood investeerimistegevusest					
Tasutud põhivara soetamisel	-125507	-77884	-152 450	-136 217	-104613
Laekunud immateriaalse põhivara müügist	0	77500	1 250	0	9917
Antud laenud	-21000	0	-11 200	-17 000	0
Antud laenude tagasimaksed	667	4117	3 448	31 274	4441
Laekunud intressid	759	1229	965	1 264	361
Kokku rahavood investeerimistegevusest	-145 081	4 962	-157 987	-120 679	-89 894
Rahavood finantseerimistegevusest					
Saadud laenud	0	0	0	10 000	0
Saadud laenude tagasimaksed	0	0	0	-10 000	0
Kapitalirendi põhiosa tagasimaksed	-116659	-54754	-46 617	-81 473	-24478
Makstud dividendid	-600408	-300204	-200 133	-200 275	-100204
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-717 067	-354 958	-246 750	-281 748	-124 682
Kokku rahavood	71 060	-44 393	173 617	18 309	60 513

Lisa 3 järg

HORISONTAALANALÜÜS	2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
BILANSS 30.09 seisuga								
Varad								
Käibevara								
Raha	-43 574	-15,2	173 398	71,5	18 309	4,4	60 513	13,9
Nõuded ja ettemaksed	-83 270	-30,6	87 878	46,6	-73 771	-26,7	-32 653	-16,1
Varud	155 817	30,4	79 903	12,0	-108 946	-14,6	47 385	7,4
Kokku käibevara	28 973	2,7	341 179	31,0	-164 408	-11,4	75 245	5,9
Põhivara								
Nõuded ja ettemaksed	-4 002	-23,7	-3 166	-24,6	-3 715	-38,2	-4 709	-78,5
Materiaalne põhivara	-54 769	-8,6	1 195	0,2	83 599	14,3	-29 913	-4,5
Kokku põhivara	-58 771	-9,0	-1 971	-0,3	79 884	13,4	-34 622	-5,1
Kokku varad	-29 798	-1,7	339 208	20,0	-84 524	-4,2	40 623	2,1
Kohustised ja omakapital								
Kohustised								
Lühiajalised kohustised								
Laenukohustised	17 499	60,1	-7 520	-16,1	-21 412	-54,8	-113	-0,6
Võlad ja ettemaksed	-60 626	-17,4	-100 648	-35,0	157 106	84,2	48 618	14,1
Eraldised	0	0,0	-26 582	-100,0	50 000	100,0	0	0,0
Kokku lühiajalised kohustised	-43 127	-10,7	-134 750	-37,4	185 694	82,3	48 505	11,8
Pikaajalised kohustised	0		0		0			
Laenukohustised	3 206	6,1	-39 097	-70,2	36 997	223,1	-3 532	-6,6
Kokku pikaajalised kohustised	3 206	6,1	-39 097	-70,2	36 997	223,1	-3 532	-6,6
Kokku kohustised	-39 921	-8,8	-173 847	-41,8	222 691	91,9	44 973	9,7
Omakapital								
Aktsiakapital nimiväärtuses	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Ülekurss	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Kohustuslik reservkapital	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	198 178	28,7	210 123	23,6	213 055	19,4	-7 215	-0,5
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-188 055	-37,7	302 932	97,6	-520 270	-84,8	2 865	3,1
Kokku omakapital	10 123	0,8	513 055	40,1	-307 215	-17,1	-4 350	-0,3
Kokku kohustised ja omakapital	-29 798	-1,7	339 208	20,0	-84 524	-4,2	40 623	2,1

Lisa 3 järg

HORISONTAALANALÜÜS	2012 - 2013		2013 - 2014		2014 - 2015		2015 - 2016	
KASUMIARUANNE	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %	muutus, €	muutus, %
Müügitulu	-1 014 830	-33,6	-7 615	-0,4	-277 941	-13,9	-402 670	-23,4
Muud äritulud	55 807	1044,7	-56 478	-92,4	12 786	273,7	-5 175	-29,6
Valmis-ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	364 477	188,5	-88 379	-51,7	-229 044	-277,0	177 580	121,3
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	-28 346	-100,0	88 462	100,0	-42 694	-48,3	1 043	2,3
Kaubad, toore, materjal ja teenused	-223 582	-18,5	-237 017	-24,1	-127 612	-17,1	-107 206	-17,3
Mitmesugused tegevuskulud	-29 654	-36,9	-14 205	-28,0	3 310	9,1	-2 100	-5,3
Tööjõukulud	-43 120	-6,5	-28 381	-4,6	21 372	3,6	-39 223	-6,4
Põhivara kulum ja väärtuse langus	-26 548	-12,5	-35 352	-18,9	4 733	3,1	-628	-0,4
Muud äriksulud	-4 410	-71,7	506	29,1	9 553	425,7	-9 462	-80,2
Kokku äriksum (-kahjum)	-295 578	-43,1	250 439	64,1	-448 249	-69,9	-70 603	-36,6
Intressikulud	0	0,0	1 745	100,0	-874	-50,1	629	72,2
Muud finantstulud ja -kulud	-1 140	-77,6	1 074	326,4	519	69,7	-903	-71,4
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	-294 438	-43,0	249 768	64,0	-446 856	-69,8	-72 135	-37,4
Tulumaks	-106 383	-57,1	-53 164	-66,6	73 414	275,6	-75 000	-75,0
Aruandeaasta kasum (kahjum)	-188 055	-37,7	302 932	97,6	-520 270	-84,8	2 865	3,1

Lisa 3 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30. sept, % varadest					2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %	muutus, abs.	muutus, %
BILANSS 30.09 seisuga													
Varad													
Käibevara													
Raha	16,6	14,3	20,4	22,3	24,8	-2,3	-13,7	6,1	42,9	1,8	8,9	2,6	11,6
Nõuded ja ettemaksud	15,7	11,1	13,6	10,4	8,5	-4,6	-29,4	2,5	22,2	-3,2	-23,5	-1,9	-17,8
Varud	29,7	39,4	36,7	32,7	34,4	9,7	32,7	-2,6	-6,7	-4,0	-10,9	1,7	5,2
Kokku käibevara	62,0	64,8	70,7	65,4	67,8	2,8	4,5	6,0	9,2	-5,4	-7,6	2,4	3,7
Põhivara													
Nõuded ja ettemaksud	1,0	0,8	0,5	0,3	0,1	-0,2	-22,4	-0,3	-37,1	-0,2	-35,6	-0,2	-78,9
Materiaalne põhivara	37,0	34,5	28,8	34,3	32,1	-2,6	-7,0	-5,7	-16,5	5,5	19,2	-2,2	-6,4
Kokku põhivara	38,0	35,2	29,3	34,6	32,2	-2,8	-7,4	-6,0	-16,9	5,4	18,3	-2,4	-7,1
Kokku varad	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Kohustised ja omakapital													
Kohustised													
Lühiajalised kohustised													
Laenukohustised	1,7	2,7	1,9	0,9	0,9	1,1	62,9	-0,8	-30,1	-1,0	-52,8	0,0	-2,7
Võlad ja ettemaksud	20,1	16,9	9,2	17,6	19,7	-3,2	-16,0	-7,8	-45,9	8,4	92,2	2,1	11,8
Eraldised	1,5	1,6	0,0	2,6	2,5	0,0	1,8	-1,6	-100,0	2,6	100,0	-0,1	-2,0
Kokku lühiajalised kohustised	23,4	21,2	11,1	21,1	23,1	-2,1	-9,1	-10,2	-47,8	10,0	90,2	2,0	9,5
Pikaajalised kohustised													
Laenukohustised	3,0	3,3	0,8	2,7	2,5	0,2	8,0	-2,5	-75,2	1,9	237,1	-0,2	-8,5
Kokku pikaajalised kohustised	3,0	3,3	0,8	2,7	2,5	0,2	8,0	-2,5	-75,2	1,9	237,1	-0,2	-8,5
Kokku kohustised	26,4	24,5	11,9	23,8	25,6	-1,9	-7,2	-12,6	-51,5	11,9	100,2	1,8	7,4
Omakapital													
Aktsiakapital nimiväärtuses	2,8	2,9	2,4	2,5	2,4	0,0	1,8	-0,5	-16,7	0,1	4,3	-0,1	-2,0
Ülekurss	1,6	1,6	1,4	1,4	1,4	0,0	1,8	-0,3	-16,7	0,1	4,3	0,0	-2,0
Kohustuslik reservkapital	0,3	0,3	0,2	0,3	0,2	0,0	1,8	0,0	-16,7	0,0	4,3	0,0	-2,0
Eelmiste perioodide jaotamata kasum (kahjum)	40,0	52,4	54,0	67,2	65,5	12,4	30,9	1,6	3,0	13,3	24,5	-1,7	-2,6
Aruandeaasta kasum (kahjum)	28,9	18,3	30,1	4,8	4,8	-10,6	-36,6	11,8	64,7	-25,4	-84,2	0,0	1,0
Kokku omakapital	73,6	75,5	88,1	76,2	74,4	1,9	2,6	12,6	16,7	-11,9	-13,5	-1,8	-2,3
Kokku kohustised ja omakapital	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Lisa 3 järg

VERTIKAALANALÜÜS	30.sept, % müügitulust					2012-2013		2013-2014		2014-2015		2015-2016	
	2012	2013	2014	2015	2016	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %	muutus, %
KASUMIARUANNE													
Müügitulu	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Muud äritulud	0,2	3,1	0,2	1,0	0,9	2,9	1624,7	-2,8	-92,3	0,8	334,2	-0,1	-8,1
Valmis- ja lõpetamata toodangu varude jääkide muutus	6,4	8,5	4,1	8,5	2,4	2,1	33,3	-4,4	-51,5	4,4	105,6	-6,1	-72,1
Kapitaliseeritud väljaminekud oma tarbeks põhivara valmistamisel	0,9	0,0	4,4	2,7	3,6	-0,9	-100,0	4,4	100,0	-1,8	-39,9	0,9	33,6
Kaubad, toore, materjal ja teenused	40,1	49,2	37,5	36,1	39,1	9,1	22,8	-11,7	-23,8	-1,4	-3,6	2,9	8,1
Mitmesugused tegevuskulud	2,7	2,5	1,8	2,3	2,9	-0,1	-5,0	-0,7	-27,8	0,5	26,7	0,5	23,7
Tööjõukulud	22,0	31,0	29,7	35,7	43,7	9,0	40,9	-1,3	-4,2	6,0	20,4	8,0	22,3
Põhivara kulum ja väärtuse langus	7,1	9,3	7,6	9,1	11,8	2,3	31,9	-1,7	-18,6	1,5	19,8	2,7	30,1
Muud ärikulud	0,2	0,1	0,1	0,7	0,2	-0,1	-57,4	0,0	29,6	0,6	510,8	-0,5	-74,1
Kokku ärikasum (-kahjum)	22,7	19,5	32,1	11,2	9,3	-3,2	-14,2	12,6	64,8	-20,9	-65,1	-1,9	-17,2
Intressikulud	0,0	0,0	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	-42,0	0,1	125,0
Muud finantstulud ja -kulud	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	-66,3	0,1	-327,3	0,0	97,1	0,0	-62,7
Kasum (kahjum) enne tulumaksustamist	22,7	19,5	32,1	11,2	9,2	-3,2	-14,1	12,6	64,6	-20,8	-64,9	-2,0	-18,2
Tulumaks	6,2	4,0	1,3	5,8	1,9	-2,2	-35,4	-2,6	-66,5	4,5	336,4	-3,9	-67,3
Aruandeaasta kasum (kahjum)	16,5	15,5	30,7	5,4	7,3	-1,0	-6,2	15,2	98,4	-25,3	-82,4	1,9	34,7

Allikas: [6]; autori arvutused

Märkus. Allikaviide kehtib kõikidele Lisas 3 esitatud tabelitele.

SUMMARY

FACTORS AFFECTING THE NET COST OF PEAT BY THE EXAMPLE OF THREE PEAT PRODUCERS

Elisabeth Arnus

Language:	Estonian	Figures:	18
Pages:	45	Tables:	18
References:	25	Appendixes:	3
Key words:	net cost, peat, peat producers, financial analysis, horizontal analysis, vertical analysis		

In a peat industry there are many different factors that affect the net cost of peat. Main factors are labour costs, fuel costs, mining fees and the size of production land. One important factor is still unexplored – that is weather. With a suitable weather for peat production, it is possible to prepare production land and start collecting peat. Weather is suitable when it is sunny and dry.

The aim of this thesis is to find key factors that affect the net cost of peat and their impact on three peat producers' financial results. This goal has been set because long-term budgets and grant applications require forecasts for about ten years, which makes it necessary to know factors that affect the net cost of peat.

Author has set the following tasks to accomplish the aim:

- collecting weather data;
- analysing connections between weather and the net cost of peat over the years;
- finding the impact of size of the producing land and fuel prices;
- conducting horizontal, vertical and ratio analysis of three analysed companies' financial results.

The thesis revealed that weather affects the cost of peat, since gathering peat with mostly bad weather takes more resources. That is because peat needs to be dried many times before it is ready for gathering which means higher fuel and labour costs. It is advisable to prepare two scenarios for

financial forecasts scenarios – one is for favourable weather conditions to the collection of peat and the other one is for unfavourable weather conditions.

The connection between the size of the production land and the net cost of peat is clearly visible in the case of AS Ahtol, whose production land is smaller than the other two comparable companies' land and the net cost of peat is significantly higher. With AS Nurme Turvas and Elva E.P.T. the connection was not so clear, but their lands are bigger and net cost of peat is smaller than AS Ahtol's. Modern production machines allow collecting peat from larger production lands and on smaller lands the machines cannot use their total power. However, depreciation is the same, so with smaller production land the depreciation amount for one cubic meter of peat is higher.

Vertical analysis show a steady increase in labour costs, which is caused by the shortage of competent workforce. This may begin to restrict the competitiveness of companies, because peat producing companies cannot raise the price of peat despite of rising labour costs. Other Baltic countries are already selling peat at lower prices than Estonian peat producers. They have an advantage because they are closer to Europe which makes the road transport of peat cheaper.

In the near future peat producers' results will be affected by the price of fuel, since on 1st of February 2017 fuel excise rose. The analysis of fuel price showed that the cost of fuel to one cubic meter fell thanks to lower fuel prices. But with rising fuel prices the net cost of one cubic meter will also rise.

It is recommendable for the analysed companies to think how they can use their resources more efficiently. However, it depends on the company's plans for the future – if they plan to expand, they should keep the money in the company, but without expansion plans it is worth considering paying dividends or making financial investments to use free money for earning income. In addition to efficient use of resources, they should contribute to sales work to expand the customer base.

The purpose of the thesis was completed – important factors that affect the net cost of peat were found and their influence on companies' financial results were analysed. This final paper could be further developed by analysing indirect costs, in order to see whether there are possibilities to reduce the net cost of peat at the expense of indirect costs.

Deklareerin, et käesolev lõputöö, mis on minu iseseisva töö tulemus, on esitatud Tallinna Tehnikaülikooli diplomi taotlemiseks ning selle alusel ei ole varem taotletud akadeemilist kraadi ega diplomit.

Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjanduslikest allikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

Autor:
(Elisabeth Arnus, 29. mai 2017)

Üliõpilaskood: 143406BDMR

Töö vastab kehtivatele nõuetele.

Juhendaja:
(Ester Vahtre, 29. mai 2017)

Kaitsmisele lubatud: ”.....” 2017

Kaitsmiskomisjoni esimees:

.....
(nimi, allkiri)